

V. évfolyam, 5. szám, 2012. december, <http://tatkontur.elte.hu>

TÁTKONTÚR

AZ ELTE TÁTK HÖK LAPJA

AZ ELTŰNT NŐK NYOMÁBAN

Nézzünk az IKEA-botrány mélyére!

„A SZÍNÉSZET? SZÁMOMRA A SZABADSÁG TEREPE”

interjú Hegedűs D. Gézával, a Vígszínház művészevel

ÉRTJÜK EGYMÁST?

intergenerációs konfliktusok közléről

MÉMELŐDÉS

egy kultusz születése

MAX, KARI, DÖRÖZSI

TARTALOM

Nyitány 3

KÖZELÍTŐ

Arcok a TáTK-ról - Kucsera Lilla 4

A hétvége, amikor Ceglédből Gotham City lett 5

Szupertehén és társai 7

HÖKÉLETES

Rövidhírek az egyetemről 9

„Az elfogadhatatlanság határát többször súrolta” 9

INTERKULTÚRA

Nők a munkaerőpiacon 12

Interjú Hegedűs D. Gézával 13

Az IKEA és a láthatatlanná váló nők 15

Mémelődés 16

TERÍTÉKEN A TUDOMÁNY

Amiben jók vagyunk és amiben nem 18

Intergenerációs konfliktusok 19

Családi életciklusok és kockázatok 21

KÜL-ÜGYES

Megdöbbenés, beilleszkedés, megszokás 23

ERASMUS update – hogy nehogymaradj! 24

AJÁNLÓ

A szerző halála 24

Az univerzum Doktora 25

NYITÁNY

A problémák sokfélék lehetnek, és legalább annyi-féle megoldást tudunk adni rájuk, ahánnyal találkozunk. Sok esetben számokkal próbálunk meg rendszert adni a világnak, máskor könyvet vagy színdarabot írunk a kérdés köré. Kategorizáljuk őket nem, életkor, intézmény szerint.

Van, hogy összegyűlünk, és megpróbáljuk őket pár sör mellett (vagy után, amikor már kellően szuperhősnek érezzük magunkat) kibogozni – ez valószínűleg a legtöbb egyetemista személyes kedvence. Esetleg megnézzük, másutt hogyan próbálnak boldogulni az élet nagy kérdéseivel. Vagy elvesszük az egész komolyságát néhány szmájllal. Mi pedig cikkeket írunk minderről.

A vizsgaidőszakhoz pedig – ami jelenleg az egyik legégetőbb problémája valamennyi TáTK-snak – sok sikert kívánok.

Nyeste Krisztina

Impresszum TáTKontúr • V. évfolyam, 5. szám • 2012. December

Felelős kiadó: Kovács Anna Sára, az ELTE TáTK HÖK elnöke

Kiadja: ELTE TáTK HÖK **Főszerkesztő:** Nyeste Krisztina

Címlap: Molnár Balázs **Tördelés:** Aruwa Eszter

Olvasószerkesztő: Lapinskas Ilona **PR:** Halász Gergely

Projektmenedzser: Sebők Eszter **Fotó:** Járosi Ádám

Terjesztési munkatárs: Csernus Fanni

Megjelenik havonta 500 példányban,
a Komáromi Nyomda gondozásában.

Rovatvezetők: Sipos Alexandra (KÖZelitő), Zalányi Márk (HÖKéletes), Hódi Adrienn Dóra (Terítéken a tudomány), Boda Daniella (Kül-Ügyes), Teczár Szilárd (Interkultúra), Berta Kitty (Ajánló)

Újságíróink: Berta Kitty, Boda Daniella, Drubina Kamilla (Voilà), Farkas Anita, Hódi Adrienn Dóra (Adri), Kovács Annasára, Sebők Eszter (Zazi), Sipos Alexandra (Szasa), Taibouni Chanez (Chani), Teczár Szilárd (Sid)

ARCOK A TÁTK-RÓL

KUCSERA LILLA

Arcok a TáTK-ról következő interjúja Kucsera Lillával készült, aki harmadéves szociológushallgató és nem mellesleg a Cante Diem, garázsrockot játszó zenekar basszusgitárosa és vokalistája. Hogy milyen lehet egy dögös rockbanda egyedüli lánytagjának lenni, miközben még a társadalomtudomány rejtelmében is elmélyül? Ha kíváncsiak vagytok, olvassatok tovább!

TáTKontúr: Szia Lilla! Kérlek, mutakozz be a TáTKontúr olvasóinak!

KL: Kucsera Lilla vagyok, harmadéves szociológushallgató, és remélhetőleg ebben az évben le is diplomázok. Imádok gitározni, és két zenekarban is játszom basszusgitárosként.

TK: Mióta játszol ezen a hangszeren?

KL: Tizenkét éves korom óta basszusgitározom, előtte öt évig hegedültem. Azért kezdtem el basszusgitározni, mert a bátyám jazzgitáros, és már 6-7 éves kora óta gitározik, tehát elég profin játszik. Én meg kicsi voltam, és úgy gondoltam, hogy nem lenne jó, ha egyedül gitározgatna, valakinek kísérnie is kell, így hát 12. születésnapomra kikönyörögtem egy basszusgitárt. Először magánórákra jártam, majd 1 év után beiratkoztam egy zeneiskolába.

Eközben a basszusgitár mellett kötelezővé tették a nagybőgőzést, ami úgymond „kötelezően szabadon választható tárgy” volt. Így választhattam, hogy mit csinálók: elvégzem a szolfézt, de azt már megcsináltam, vagy nagybőgőzők szimfonikus zenekarban. Elég érdekes volt, mert alig értem fel a nagybőgőt, leginkább elbújtam mögé. Annyit lehetett látni, hogy ott van a hangszer, és két kéz kijön mögüle. Eljártam az órákra, megtanultam egy-két dalt, de többre nem mentem vele, és nem is tetszett. Aztán öt év után ott hagytam a zeneiskolát, és az ezután következő a 3-4 éves szünet alatt nem nyúltam hozzá a gitárhoz, ott porosodott a sarokban.

TK: Hogy jött ezek után képbe a Cante Diem?

KL: 2009 nyarán kerestek meg a srácok (Juhos Gábor és Ferenczi Zsolt) az iWiWen, hogy nincs-e kedvem gitározni. Miért is ne? Elmentem egy meghallgatásra, amire meg kellett tanulnom egy-két számot, ott eljátszogattunk, elhülyéskedtünk, aztán rábólintottak, hogy ez jó lesz így, és csináljuk tovább. Azóta 3 éve együtt zenélünk, augusztus 19-én volt a harmadik születésnapunk, amit szeptember elsején az A38-on ünnepeltünk meg. Iszonyatosan nagy buli volt, újságírók is jöttek. Nagy ugrás volt a szeptember 28-ai koncertünk, ami az Akváriumban került megrendezésre a Tesco Disco jóvoltából. Mi nyitottuk az estét, utánunk jött az Esti Kornél és végül a Hangmás, akik aznap este a fő zenekar voltak. Az igazi előrelépést azonban az je-

lentette, amikor márciusban lehetőséget kaptunk, hogy az angol Subways előtt játszassunk, akik nem mellesleg a példaképeink is. Na, az valami leírhatatlan érzés volt!

Kezd beindulni a szekér, kétszer hívtak játszani Kansasbe a minden évben megrendezésre kerülő Kansas City rockfesztiválra. Sajnos anyagi okok mi-

att nem tudtuk elfogadni a meghívást, elég drága a repülőjegy még úgyis, ha ott kapnánk ellátást. Mindenesetre támogatnak minket, ami elég meglepő, hiszen egy másik kontinensről van szó. Az ottani rádióban játszák is a számainkat, és számomra még mindig hihetetlennek tűnik, hogy ilyen messze Európától, Magyarországtól is hallgatnak minket. Októberben megjelent rólunk egy cikk egy nashville-i zenei magazinban, ahol egy oldalon szerepelünk a Cage the elephanttal, akik szintén a példaképeink. A Subways volt az átütő siker, onnantól kezdett felfelé ívelni a dolog. Addig zömmel kisebb klubokban csaptunk ingyenes bulikat. Most, hogy beindult a klubszezon, mindenkit szeretettel várunk a koncertjeinkre!

Hárman három éve együtt

TK: Említetted, hogy a Subways előtt felléphettetek mint előzenekar, és ez óriás áttörésnek bizonyult. Inspirál benteteket a példaképetek?

KL: Abszolút. A Subways pont azon zenekarok egyike, akikre nagyon felnézünk, mind emberileg, mind zeneileg. Volt szerencsénk megismerkedni velük közelebbről, és azt kell mondjam, hogy befutott zenekarként is végtelenül szerények, nagyon közvetlenek és aranyosak! Több Subways számot is játszottunk. A felállítás is teljesen ugyanaz, tehát a formáció két fiú, egy lány. Velem a fiúk szeretették meg a Subwayst, azelőtt nem ismertem őket, de megtaláltuk bennük azt a követnivaló példát, amiben meg lehet kapaszkodni. A The Subways mellett még a White Stripes, a Th Vines és a Wolfmother azok a zenekarok, akik inspirálnak, és akiket nagyon szeretünk. Tőlük szintén játszottunk számokat.

TK: *Ha már a zenekaroknál és a dalaiknál tartunk, le tudnád írni, hogy milyen zene az, amit a Cante Diem játszik?*

KL: Ha spontán akarnék lenni, azt mondanám, hogy rockzenekar vagyunk, és rockzenét játszunk, de ez lehet, hogy nem szűkíti le eléggé a dolgot. Alapvetően az egész valahonnan az indie rockból indul, ezen belül is leginkább a 2000-es évek elején kibontakozó *garage rock / revival* rockmozgalom zenekarainak nyomán szeretnénk, és próbálkozunk tevékenykedni. Bulizós garázsrockként lehetne leírni, de erről mindenkinek a *Blink 182* jut eszébe, pedig semmi közünk hozzájuk, teljesen más műfajt játszunk. Ez egy dallamos, de mégis rocos irány, mint például a *The Vines* vagy a *The Von Bondies*.

TK: *Mesélj a Cante Diem sikereiről!*

KL: Az első sikerünk az első EP-nk volt, ami 2010 nyarán jött ki. Ez egy 3-4 számos EP lemez volt, amit aztán újra felvettünk egy fokkal jobb minőségben, magasabb színvonalon, új berendezéssel, és azt tavaly tavasszal adtuk ki. Tavaly októberben forgattuk az első videóklippünket, az *Evergreens* című számhoz, valamint nemrég jelent meg legújabb videóklippünk *Summergirl* néven. Úgy vélem, elég igényes munkát adtunk ki a kezünk közül, rengeteg pozitív visszajelzést kaptunk! Ez a dal a következő EP-n lesz rajta, illetve hogyha sikerül, akkor még ebben az évben szeretnénk elkészíteni az első nagyleme-

Tombolás az A38-on

zünket. A *Best of rock fm* készített velünk interjút, valamint láthatatok minket a *fixTV*-ben, egy zenei műsorban. Koncertbeszámolók is megjelennek néha rólunk, általában valamilyen internetes zenei magazintól, bloggertől. Az A38 kapcsán a

Duna TV készített velünk egy interjút, valamint felvették a koncertünk, és mindez adásba is került 1-2 hónappal ezelőtt. Most nyáron volt az első fesztiválfellépésünk a *Like fesztiválon*.

TK: *Van-e támogatótok?*

KL: Támogatónk nincs. Sokat segít nekünk az *echo recording* stúdió, akiknél felvesszük a számainkat, de rendes szponzorunk, aki anyagilag támogat, illetve menedzserünk sincsen. Mindent saját magunknak csinálunk, de önerőből nagyon nehéz. Elég drága hobbi a zenélés: a próbatermeket bérelni, a stúdiót fizetni, és az útiköltséget is magunk álljuk, ha éppen olyan helyen van koncert.

TK: *Hogyan tudod beosztani az idődet?*

KL: Nagyon nehezen. Pláne ettől az évtől kezdve, mivel két iskolát csinálok egyszerre, ami eléggé megterhelő. Iszonyatosan nehéz összeegyeztetni időben, de valahogy muszáj megoldani.

TK: *Harmadéves szociológusként hogy állsz a szakdolgozat-tal?*

KL: Nos, a témám már megvan, jó lenne írni hozzá vázlatot és elkezdni keresgélni szakirodalmak után... csak valahogy nem visz rá a lélek.

TK: *Folytatnád-e itt a tanulmányaidat a TáTK-n?*

KL: Pont a napokban gondolkodtam el ezen, és arra jutottam, hogy nem feltétlenül. A *humánökológián* kívül a többi mester szak annyira nem mozgat meg, szerintem szétnézek még más egyetemeken is mielőtt döntést hoznék.

TK: *Szerinted hallhatunk-e majd rólad a későbbiekben mint híres rocksztár?*

KL: Hát nagyon remélem! Nagyon jó lenne! Ha nem rocksztár leszek, akkor semmi!

Vicces lenne, és megnézném magam rocksztárként. De majd meglátjuk, hogy mit hoz a jövő.

Szasza

A HÉTVÉGE, AMIKOR CEGLÉDBŐL GOTHAM CITY LETT

Bosszusan frissítettük a különböző időjárás-előrejelző honlapokat, és vastag pulcsit, esőkabátot csomagoltunk indulás előtt a táskánkba. Azonban ez a hétvége teljesen másnak ígérkezett, mint a többi.

A szokásos tábori kellékek mellé idén álarcozat, köpönyegeket, festékeket és ijesztő kontaktlencsét vadásztunk ismerősektől,

csoporttársaktól, mielőtt szombaton elindultunk volna a szorgalmi időszak leghosszabb TáTK-s bulijába. A kezdetek óta, azaz három éve vagyok igazi TÓGY-fanatikus, elkötelezettségem úgy is kifejeződik, hogy két éve a szervezőgárda tagjaként tevékenykedek. Ezért már augusztus óta felváltva zsongott a

fejem a várakozástól, és persze az idegeskedéstől, mert a szervezői gyűlés mindig olyan alkalom volt a héten, amin mindenképp ott akartam lenni.

Számomra a TÖGY-höz hozzátartoznak azok a jó hangulatú izsgatások is, amikor megszülettek a csapatötletek, amikor a játékok menetén agyaltunk, vagy amikor a szervezők összeismerkedhettek, aztán együtt bulizhattak a csapatvezetőkkel...

De most ugorjunk az időben! Szemerkelő eső, szagattott útvonalon közlekedő villamos, tömegnyomor a buszon – ez akár egy átlagos hétfő is lehetett volna, viszont ahogy elértem a vonatot 2 perccel indulás előtt, megnyugodtam: ez nem a szürke hétköznapi, amire a jelek utaltak. Ismerkedős játékokat magyarázó csopvezek, borosüveggel hadonászó borjak, *Watchmen*-kitűzőt gyártó kreatívok, egymást festékekkel pingáló tapasztaltabbak. A hangulat a koránkelés ellenére is épp olyan jó volt, amilyennek lennie kellett. Szerencsére a vonatút csak egyórás volt, ki tudja, mi lett volna, ha több időnk jut belekóstolni az otthonról hozott házi finomságokba. Érkezésünk után megnyugodva tapasztaltuk, hogy a helyszínen semmi sem változott: a csirkék ugyanolyan egykedvűen kapirgálnak a kukoricásban, még mindig van egy-két bolond, aki nem adja fel, és megpróbálja háziasítani a szabadon kószáló állatokat, a táborhoz vezető út továbbra is csak azoknak könnyű, akik kocsi-val vitetik a cuccukat, és biztosak vagyunk benne, hogy a tavaly leamortizált szekeret sem sikerült teljesen elrejtetni a kíváncsi szemek előtt.

A gyors regisztráció és karszalagosztás után az *Avengers*, a *Gotham City*, a *Justice League*, az *X-Men* és a *Watchmen* csapatok birtokba vehették a szobákat, s ezek után a dohányzásra kijelölt hátsó terasz padjainál viszonylag rövid idő leforgása alatt általános kocsmahangulatot kerekítettek. Persze jól esett a pihenés, de nem várakoztattuk sokáig a borjakat, máris megkapták az első feladataikat. Minden osztagnak ki kellett

Nincs is hálásabb feladat, mint 100 felespohárnyi cherryvel jutalmazni a borjak küzdelmeit, a vállalkozó kedvűek pedig a már hagyománnyá vált csillámos rágógettkővel távozhattak.

állítani egy szuperhóst, indulót kellett írniuk és zászlót kellett festeniük, valamint ki kellett találniuk egy színdarabot, melyet a vacsora után adhattak elő. Az étkezésnél elméletileg másfélszeres adagokat kaptunk, hogy ez kinek mennyire csilapította étvágyát, arról sajnos nem rendelkezünk információval. (Szerintem inkább kvalitatív, mint kvantitatív eltérés volt a tavalyihoz képest.)

Az esti műsor folyamán a hangulat a tetőfokára hágott,

egy-egy kabalaembert már pótolni kellett a talpon maradt népségből, a legtöbb vidámságra pedig a bemutatkozó után az előadásba beépített mondatok adtak okot. (Sosem gondoltam volna, hogy ilyen sokféle kontextusban megállja a helyét az „Őrült Molnár Papaya” kifejezés.) Nálam a *szuperhőskibeszélt-show* volt a tuti befutó, de mint mindig, most is a szervezőkből álló zsűri színe elé kellett járulniuk a csapatoknak, hogy teljesítményüket az esti bulit megalapozó, itálra váltható pontokban mérhessék össze. Miután mindenki megcsillogtatta színésztehetségét, két helyszínen is indulhatott a buli: a *Mystify* a nagyteremben, *Soldier* pedig a kisteremben szórakoztatta a közönséget. A logisztikusok kemény munkával biztosították a helyszínek és a borjak védelmét, sajnos volt is kitől védeni minket, szállásunkon ugyanis egy nagy csapat munkással osztottunk, akik egyrészt nem tudtak aludni, másrészt nem is akartak. Gondoltuk, hogy komoly vonzerő lesz számukra az emeleten felállított búfé, illetve a táncoló lányok látványa, azt azonban egyikünk se gondolta volna, hogy lesz olyan közönyt, aki hajnali háromig próbálkozik a rendezvényre való bejutással. Szerencsére a minden eshetőségre felkészült csapat

Gotham City lakói

mozgalomról *Palotai Nándi* előadásában megtudhattuk, hogy követői szükségtelennek és nemkívánatosnak tartják az emberi állapot egyes jellemzőit, a betegségeket, az öregedést vagy akár a másnaposságot. A génmanipuláció vagy a robotok térnyerésének társadalmi hatása pont a mi szuperhőseinknek való téma volt. Ezután a *LÉK* előadása következett; meghívott vendégünk, *Soma* segítségével röviden bemutatkoztunk, valamint helyzetjelentést adtunk aktuális projektjeinkről.

Ebéd után egész délutános program várt a borjakra, melynek során állomásról állomásra járva kellett megküzdenniük a betevő alkoholért. Bár meglepetést okozott, a lányok könnyen vették az akadályokat a fiúkra „szerezelt” melltartók foggal való kikapcsolásánál, de az olyan klasszikusok sem maradhattak el, mint a *tehenegelés* vagy a *joghurtetető* produkció. Nincs is hálásabb feladat, mint 100 felespohárnyi cherryvel jutalmazni a borjak küzdelmeit, a vállalkozó kedvűek pedig a már hagyománnyá vált csillámos rágógettkővel távozhattak. A délutáni feladatokkal azonban nem érték véget a megmérettetések: vacsora után került sor a tábor záróakkordjára, a nagyszabású galára, előt-

De ki őriz az őrzőket?

te viszont el kellett intéznünk egy apróságot *Zsoltival*, egyik szervezőtársammal... Áldozataink gondos kiválasztása után külön szobába vezettük a rabokat, és kulcsra zártuk az ajtót. A foglyok sok időt töltöttek velünk, mielőtt visszaeresztettük volna őket a csapataikhoz, de szó se róla, mindent megtettünk azért, hogy megszépítsük a kivégzést jelentő gála előtti utolsó néhány órát. Mire a rablás után visszaértünk a helyszínre, arra lettünk figyelmesek, hogy a nagyteremre várakozó tömeg

spontán bulit csapott, *Superman Wonder Woman*-nel táncolt az asztalon, a tömeg hangosan ordibálta a *Brains* méltán híres „*Sztálin*” dalát. Elszabadult a pokol, úgy tűnt, mindenki készen áll a végső harcra.

A fröccsváltó, a koktélváltó és a tőgy-ivás segített eldönteni a szuperhős-csapatok végső sorrendjét, de azt hiszem, a győztes kiléte már nem is számított, hiszen mindenki remekül érezte magát a két nap folyamán. A szervezők felsorakozása és bemutatkozása után kezdetét vehette a végső buli és az azzal járó szokásos fejtelenség, aminek zárásaként reggel öt körül még vidáman csapoltuk az ingyen sört magunknak a büfénél. Hogy tetézzük boldogságunk, reggelre leesett az első hó is, ami olyan gyorsan köddé vált, mint a Cegléden töltött hosszú hétvégénk. Még szinte észbe se kaptuk, már a vonaton ültünk, vagy feküdtünk, ki hogy viselte a korán kelést. Még az a szerencse, hogy hazatérésünket az őszi szünet követte, mert legalább volt időnk regenerálódni, és ismét levonni a következtetést, hogy sok bolond ember egy karon is elfér.

Chani

SZUPERTEHÉN ÉS TÁRSAI

A3. TáTK-sok Őszi Gyűlésének előkészítése és lebonyolítása idén is komoly háttérmunkát igényelt. Interjú a kulisszatitkokról Molnár Balázs (Balu) főszervezővel és Boza István (Öcsi) szervezővel, a TÖGY „Sörkapitány” speakerével.

TátKontúr: Meséljete egy kicsit arról, hogy hogyan indult a TáTK-sok Őszi Gyűlésének története, és kezdetben miért fogtatok bele a rendezvény szervezésébe!

Balu: Szabó Péternek (az első két TÖGY főszervezője – szerk.) már voltak szervezési tapasztalatai a Corvinusról, lényegében onnan hozta az ötletet. Közösén láttunk hozzá az első TáTK-sok Őszi Gyűlésének megszervezéséhez. Nem volt egyszerű történet, mert elég sok akadályba ütköztünk, de megbirkóztunk ezekkel a nehézségekkel, és így születhetett meg ez a máig tartó hagyomány. Az első tábor létszáma mindössze 60 fő volt, amit a második évre sikerült megduplázunk. A visszajelzések alapján talán elmondható, hogy ezzel el is értük az optimális számot.

TK: Mi inspirálta az idei koncepciót, melynek középpontjában a szuperhősök álltak?

Balu: Nagyon jó kérdés! Bár nem tudok mindenki nevében nyilatkozni. Igazából ez egy közös döntés volt, nagyon sok téma merült fel. Sokan rá voltak pörögve a képregényes-szuperhősös témára, ráadásul az ötletelés közepette ment az *Avengers* a mozikban, ami igen nagy blockbustert lett. Valószínűleg ez

is befolyásolta döntésünket. Alapvetően ilyen témájú gólyatáborral én még nem találkoztam, lehet, hogy más már igen.

Öcsi: Úgy gondoltuk, hogy ha nekünk tetszik, akkor mindenkinek tetszeni fog. (nevet)

TK: Mennyi előkészületre volt szükség, mikor kezdtétek a szervezést?

Balu: Idén először viszonylag korán vágtunk bele, már augusztus végén összeültünk. Az előző években ez nem volt jellemző, főleg, ami a legelsőt illeti. A szerveződsi nyilvánvalóan egy tanulási folyamat is egyben, nem úgy működik, hogy az ember mindent egyből pöccre tud. Ahogy elkezdjük, folyamatosan, majdnem heti rendszerességgel találkoztunk, mert mindig jöttek elő új témák, problémák, amiket meg kellett oldani, ötletek, amiket szeretnénk volna megvalósítani.

TK: Hogy alakult ki, és hány főt számlált a végleges szervezői gárda?

Balu: A szervezői gárda két részből állt. Egyrészt az előző évből megmaradt szervezőkből, akiknek még volt kedve folytatni – a tavalyi csapatból lényegében csak azok nem csatlakoztak hozzánk idén, akik most külföldön vannak Erasmus-szal. Másrészt jöttek új arcok is, és így lett a végső szám 14 +1 fő. Azért plusz egy, mert volt egy szervező, *Zalányi Márk*, akiből végül csoportvezető lett. *Szabó Peti*, a korábbi TÖGY-

ők főszervezője idén csopvez volt.

Öcsi: Én úgy kerültem bele a szervezői brigádba, hogy egy erkélyi beszélgetésnél megkérdezték tőlem, hogy csatlakoznék-e a szervezőkhöz, mire én rávágtam, hogy inkább *speaker* lennék. (A speaker feladata a borjakkal való kommunikáció és a gála lebonyolítása – szerk.) Pár nappal később egy másik buliban Szabó Péter óvatlanul bekapcsolva hagyta a facebookját, én meg úgy gondoltam, ideje kézbe venni a dolgokat: felvettem magam TÖGY szervezői csoportba. Valamilyen oknál fogva nem rakott ki senki, így kerülhettem ide. (nevet)

TK: Milyen változásokat észleltek idén a borjak?

Balu: A helyszín ugyanaz volt, mint tavaly. Viszont az idei tábor szervezettebb volt, és így a programok is jobban sülték el. Ráadásul nem is volt annyira sűrű a menetrend, mint az előző évben, amikor talán egy kicsit túl sok mindennel készültünk. Adódott egy ad hoc jellegű, általunk kivédhetetlen bonyodalom is...

TK: Mesélnél erről részletesebben?

Balu: 3 nappal az érkezésünk előtt derült ki, hogy a Ceglédi Diáktábor a TÖGY-gyel párhuzamosan egy 40 fős munkáscsoportot is el fog szállásolni. Bár kényelmesen elfértünk volna egymás mellett, és a többi vendég tudta, hogy a hangerő alacsonyan tartását nem fogjuk tudni garantálni, mégsem volt zökkenőmentes a találkozás. Sajnos egy kreatív munkás azzal próbálta kompenzálni az ébrenlélet, hogy

szegény logisztikusainkat piszkálta este 9-től hajnali 3-ig. A táborvezető, akit egyébként napközben ugyanez az úriember a konyhán boldogított, nagyon segítőkésznek bizonyult, így együttesen, az összes résztvevőnek köszönhetően sikerült megoldanunk, hogy másnap már ne legyenek ott.

Öcsi: Ha már változás, a másfélszemes kajaadagról se feledkezzünk meg! Nagy szervezői újítás volt továbbá a logisztikus brigád átmentése gólyatáborokból, akik fontos életvédelmi, biztonságtechnikai szaktapasztalattal rendelkeznek, és bár sokszor nem is látszódtak, de nagyon sokat tettek a jelenlévők biztonságos szórakozásáért.

TK: Gondolkoztatok már a tábor bővítésén, vagy inkább szeretnétek megőrizni ezt a családi hangulatot?

Balu: Mint már említettem, a létszám és összetétel is nagyjából ugyanaz volt, mint előző évben, már vannak visszatérő vendégeink is, ami mindenképpen jelzésértékű. Idén a borjak még jobban össze tudtak rázódni, mivel az előző évi

4-hez képest idén 5 csapatba osztottuk őket. Úgy érezzük tehát, hogy a 120 fő lehet a tökéletes irányszám. Azért sem szeretnénk 2-300 fős tábort szervezni, mert egyrészt arra ott a gólyatábor, másrészt pont a lényegét veszítené el ezáltal a TÖGY. Az volt az idei tapasztalat, hogy nagyon sokan regisztráltak úgy, hogy mindenképp jönnének, ám különböző okokból mégis sokaknak le kellett mondania a részvételt, ami sajnálatos – a jelenlegi gazdasági helyzetben sokan nem engedhették meg maguknak, hogy eljőjenek, és emiatt kicsit szomorkodunk is. Természetesen hogyha jövőre plusz tíz fő jelentkezik, akkor szívesen látjuk őket, de azt nem tartjuk valószínűnek, hogy 50-60 emberrel növekedne a tábor létszáma.

Ha mégis, ráérünk majd akkor elgondolkozni ezen. Magát a regisztrációs rendszert is szeretnénk alakítani, erre már megvannak a terveink.

TK: Melyik volt számotokra a legemlékezetesebb pillanat az idei TÖGY-ön?

Balu: Amikor aludhattam! Viccet félretéve: Nekem nem volt legemlékezetesebb pillanatom, elejétől a végéig élveztem, nem emelnék ki belőle semmit.

Öcsi: Amikor azon gondolkodtunk utolsó reggel, milyen módszerrel tudnánk végre felébreszteni Balut. A zsíroskenyér-akciók is jól sülték el mindkét este. Első nap némi táncsal próbáltam a kenyérkenést feldobni, másnap pedig kipróbáltam, milyen 6 db, összefogott szívószállal kenni a

zsírt. Pár perc alatt sikerült 3 kiló kenyeret elkapkodniuk a borjaknak. Az egyik legemlékezetesebb pillanat a spontán kialakult Brains-party volt a büfé mellett, amikor a nagyterem átpakolására vártunk. Aki ott volt, tudja, mire gondolok.

TK: Milyen konklúzióval zárult az idei TÖGY?

Balu: Bár van még hova fejlődni, alapvetően kezd kialakulni egy olyan szervezői csapat, akik remélhetőleg még jópár évig fogják folytatni a hagyományt, és utána találnak olyan embereket, akik még tovább örökölik ezt a TáTK-n, sőt, az egész ELTE-n belül egyedi stílusú kezdeményezést, amire nagyon büszkék vagyunk.

TK: Ezek szerint jövőre is elvállaljátok a szervezősége/főszervezőséget?

Balu: Erről egyelőre nem nyilatkozhatok, mert most lesz a zárógyűlés (az interjú a zárógyűlés napján készült – szerk.),

Sörkapitány szervezőtársával

ahonnan lehet, hogy ostorral kergetnek haza. (nevet) Én nem biztos, hogy a TáTK-n maradok, mert végzős vagyok, de ha lesz rá lehetőség, akkor igen.

Öcsi: Én lehet, hogy jövő ilyenkor külföldön fogok tanulni, de ha itthon leszek, akkor mindenképp.

TK: *Hogyha bármilyen szuperképességek lehetne, mi lenne az?*

Balu: Víz alatt tudnék tüzet gyújtani, és ha kedvem tartaná, folyamatosan ébren tudnék lenni.

Öcsi: A saját szuperképességem tetszőleges szituációkban két csettintéssel elő tudnám hívni, ezáltal a környezetem egy musical-szerű jelenetté alakulna át, iszonyatosan indokoltan emberek jönnének elő, szólna a zene, mindenki egyszerre táncolna. *Disney power!*

Chani

RÖVIDHÍREK AZ EGYETEMRŐL

Milyen fejlemények vannak a TáTK Kari Tanácsának háza táján? Milyen HKR-módosítást hagyott jóvá a Társadalomtudományi Kar Szenátusa? Mire figyelj, ha közgazdasági elemzőnek tanulsz? Friss, ropogós hírmorzsák, első kézből.

Az ELTE TáTK Kari Tanácsa 2012. november 13-i ülésén megalapította az *Etelaky Éva* díjat, amit minden tanév végén a Társadalomkutatások Módszertana Tanszék legjobb demonstrátora vehet majd át. A díj kiosztását az az oktató felügyeli majd, aki az adott évben a tanszéki demonstrátorokat irányítja. Négy szempontot kell figyelembe vennie a jelöléskor, ezek az adott évből elérhető OMHV eredmények, a tartott kurzusok száma, az évközi aktivitás és plusz munkák mennyisége, valamint az adott évben nyújtott esetleges tudományos teljesítmény.

A Szenátus 2012. november 5-én jóváhagyta a Társadalomtudományi Kar legutóbbi HKR-módosítását. A Hallgatói Követelményrendszer új változata szerint karunkon a jövőben elegendő a szakdolgozatból fűzött példányt leadni a Tanulmányi Osztályon (az eddigi kötött helyett). A dolgozatok teljes elektronikus kezelése továbbra sem megoldott, de a fűzés jelentősen olcsóbb, így pénztárcakímélőbb megoldást jelent, mint a szakdolgozat beköttetése.

Bekerült a Hallgatói Követelményrendszerbe az idén először elindult mesterszakunk, a *Közgazdasági elemző MA* záróvizsga-követelménye is, az érdeklődők a HKR Társadalomtudományi Karra vonatkozó különös részében a 457/D. § (21)-es pontjában találhatják meg.

Annasára

„AZ ELFOGADHATATLANSÁG HATÁRÁT TÖBBSZÖR SÚROLTA”

Elvben elfogadja az önfinanszírozó felsőoktatás koncepcióját, de nem látja a megvalósítás feltételeit és a hallgatói érdekek figyelembe vételét az EHÖK összel harmadszorra megválasztott elnöke. Kalina Gergelyt elnöki programjáról kérdeztük.

TátKontúr: Egyedüli jelöltként választottak meg az elnöki pozícióra. Ez nagyobb vagy kisebb felhatalmazást jelent, mintha mások is indultak volna?

Kalina Gergely: Már harmadszor történt meg, és egyszer sem éreztem, hogy nagyobb felhatalmazást jelentene. Ugyanúgy fogom föl a dolgot, mint bármikor, én fogok dolgozni, én leszek az EHÖK elnöke. A választás nem befolyásol sem pozitívan sem negatívan, a feladatra szoktam koncentrálni.

TK: *Mennyire voltál elégedett a választás kommunikációjával?*

Nyáron ugyan kikerült egy felhívás az EHÖK honlapjára, de egyéb eseményekhez képest kevésbé jutott el a hallgatókhoz, hogy lehet elnököt jelölni vagy elnöknek jelentkezni.

KG: Teljesen jogos felvetés, hogy lehetne ennek nagyobb nyilvánosságát is adni. Évek óta az a hagyomány, hogy az EHÖK honlapja a hivatalos kommunikációs felület, ez a belső szabályzatainkban is így van. Nem is gondolkoztunk korábban azon, hogy szélesebb körben kellene ezt propagálni, már csak azért sem, mert az elnökválasztás viszonylag szűk körből szokott történni. Nem arról van szó, hogy nem indulhatna bárki, de a felkészültség mindig fontos kérdés egy ilyen pozíció betöltésénél, és emiatt eszünkbe sem jutott, hogy változtatni kellene a kiíráson.

TK: *Ugyanakkor csak kari HÖK-ök állíthatnak jelöltet, gondolom, nem sűrűn fordul elő, hogy valaki besétál egy pályázattal.*

KG: Valóban szükség van a kari HÖK-ök jelölésére, ez a felépítésünkben adódik. Az ELTE-n fordított a HÖK-ök felépítése, mint általában máshol. Ahhoz képest, hogy a törvény szerint egyetlen Hallgatói Önkormányzat van, az ELTE-n kisebb elemekből épül fel az egyetemi HÖK. A kari HÖK-öket tekintjük alapnak, míg más intézményekben az egyetemi HÖK hozza létre az alkotóelemeket. Ezért fontos, hogy a kari HÖK-ök állítsanak jelöltet. Itt nem ELTE-s hallgatókban, hanem kari hallgatókban gondolkozunk.

TK: *Téged egyébként melyik kar jelölt?*

KG: Több kar is jelölt, azt hiszem, a nyolcból hat.

TK: *A felsőoktatás átalakításáról programodban azt írod, hogy kompromisszumokra és konfrontációkra egyaránt készen áll az EHÖK. Mely területeken lehet ezekre a tak-
tikákra számítani?*

KG: Kompromisszumokra egyre kevésbé lehet számítani, most már azt is egyfajta kompromisszumnak kezdem érezni, hogy ha kijön egy törvény, akkor belenyugszunk, hogy az jött ki. Két dolgot emelnék ki. Az egyik az, hogy amikor indult a felsőoktatási törvény készítése, akkor lényegében szóba sem állt velünk a kormányzat. A konfrontációk és kompromisszumok eredményének egyszerre tekintem, hogy most már bevonnak minket, figyelembe veszik a véleményünket. Nem kellőképpen, nem vagyok elégedett azzal, amennyire figye-

lembe veszik. Különösen nem vagyok elégedett azzal, amikor sorozatos kormányzati kommunikációs tézisek után Orbán Viktor egyszer csak azt mondja, hogy egy kicsit engedünk az intézményeknek. Ilyenkor úgy érzem magam, mintha mínusz ötről mínusz négyre jutottunk volna. A konfrontációt pedig leginkább úgy szoktuk gyakorolni, hogy sarkosan leírjuk az elképzeléseinket, és hivatalos úton próbáljuk minél inkább érvényre juttatni. Ha tényleg minden kötél szakad, mint például a kollégiumi bútorbeszerzés ügye kapcsán, akkor kimegyünk az utcára, és azt mondjuk, hogy így már tényleg nem lehet működtetni egy egyetemet. Kompromisszumnak

azt tudom tekinteni, hogy a felsőoktatás változásának irányát – tehát hogy önfenntartó felsőoktatást akarnak kialakítani – elméletben elfogadjuk. De a kompromisszum ennyiben ki is merült, mert amíg nem tudják megmondani, hogy mit értenek ez alatt, és egyáltalán meg tudjuk-e csinálni, addig a gyakorlatban nem fogadhatjuk el.

TK: *A médiában mindig arról lehet olvasni, hogy a HÖÖK tárgyal a kormányval. Hogyan jelennek meg az egyes egyetemeken képviselői ebben a folyamatban?*

KG: Jellemzően úgy szokott történni, hogy a HÖÖK számára elküldik a törvény módosítás vagy a rendelet tervezetét, onnan azonnal megkapják az intézmények. Az ELTE minden alkalommal szokott reagálni, mindig részletesen kielemezzük a módosításokat, és továbbítjuk nemcsak a HÖÖK, de az egyetemvezetés felé is. A HÖÖK általában összegyűjti a beérkező intézményi álláspontokat. Többnyire nincs különbség az ELTE-s és a HÖÖK-os álláspont között, amit mi küldünk, azt teljes egészében be szokták fogadni. Sőt, előfordul, hogy a HÖÖK külön jelzi az ELTE-nek, hogy a mi képviselőinkre is szükség van egy-egy tárgyaláson.

TK: *Az intézkedések gyakran eltérő mértékben érintik az ELTE egyes karait. Az állami keretszámok változtatása például igen negatívan az ÁJK-t, míg inkább pozitívan a TTK-t. A részönkormányzatok között mennyire lehetséges egységes álláspont? Voltak-e ebből konfliktusok?*

KG: Belső vitánk ebben a témában még nem volt, a karok álláspontját autonómnak tekintjük, de ezekben a kérdésekben nem szokott ütközés lenni. Örülünk, hogy növelték a TTK ösztöndíjas helyeinek számát, a jogászokat pedig próbáljuk védeni.

TK: *Tehát a TTK-n sem mondták azt, hogy ez a törvény jó lenne.*

KG: Nem, mindig azt kommunikáljuk, ami az ELTE mint egyetem számára előnyös, a kari érdekeket pedig mindig sikerül összeegyeztetni.

TK: *A Kollégiumi HÖK a közelmúltban tett közzé egy felhívást, ebben azt írják, hogy kizáródtak a döntéshozatali mechanizmusból. Hogy történt ez pontosan?*

KG: Sok adalékkal nem tudok szolgálni, mert egyesek szerint maga az eljárás vonható kétségbe. Nehéz helyzetben vagyok, mert itt több részönkormányzatnak az összeütközéséről beszélhetünk. Egy biztos, a kollégista hallgatók számára hátrányt nem fog jelenteni a kialakult helyzet. A Kollégiumi HÖK-nek egyetértési, tehát vétőjoga van minden kollégiumi kérdésben. A KOLHÖK felülírhatja a karok bármely kollégiumokra vonatkozó döntését, ennél teljesebb biztosítékot szerintem nem lehet adni. A Kollégiumi HÖK nyilatkozatát ebből a szempontból nem értem, hiszen ez a jogkörük mind

az EHÖK elnökségében, mint a Küldöttgyűlésen megvan. A kollégisták nem maradtak ki semmiből.

TK: *Nem okozhat problémát a kollégiumi ügyek definiálása?*

KG: Volt egy elnökségi ülés, ahol a KOLHÖK elnöke mellett a diákbizottságok vezetői is megjelentek. Itt külön kértem, hogy fogalmazzák meg, mit tekintünk pontosan kollégiumi ügynek.

TK: *Konkrétan a gazdasági alelnök megválasztására gondoltam, ami a szóbeszéd szerint a konfliktus eredője volt. A gazdasági ügyekbe nyilván a kollégiumok is beletartoznak.*

KG: A költségvetési kérdésekben ugyancsak szavazhat a Kollégiumi HÖK, nem történt változás.

TK: *Azt egyébként meg tudod erősíteni, hogy a gazdasági alelnökválasztás volt a konfliktusforrás?*

KG: Nem kötném össze ezeket, arra törekszünk, hogy a HÖK kiegyensúlyozottan tudjon működni. A gazdasági alelnök kérdésében éppen hogy demokratikusabb megoldást kívánunk választani, eddig az EHÖK elnöke nevezte ki, most pedig azt akarjuk, hogy a Küldöttgyűlés válassza az alelnököket.

TK: *A gazdasági ügyeknél maradv, szintén előkerül a programban, hogy szigorodtak az alapítványokra és a közbeszerzésekre vonatkozó jogszabályok. Mit kell ezalatt érteni, hogyan alkalmazkodtatok ehhez?*

KG: A változások megnehezítik azt, hogy az egyetem beszerzéseket tudjon bonyolítani, így nem volt egyszerű alkalmazkodni. A HÖK életében ez leginkább a kulturális és szórakoztató programok szervezésében okozott fennakadásokat, más intézményeknek akár golyabáljai is elmaradtak. Mi megoldottuk a problémát, amihez arra volt szükség, hogy a beszerzéseket egy csatornán keresztül intézzük, így az EHÖK egyik munkatársa foglalkozik azzal, hogy minden HÖK beszerzése rendben legyen. Szükség volt arra, hogy aki a beszerzést intézi, az felelőssé váljon, ezért volt szükség közalkalmazottra. A gazdaság terén nagyobb szolidaritásra is szükség van és lesz, év elején egyes karok mintegy kíségettek másokat, hogy finanszírozní lehessen a működést. Egyelőre áthidaltuk a nehézségeket, annak ellenére, hogy forrásaink nemhogy növekedtek volna, hanem lassan ott tartunk, hogy a miénk is csökken, mint ahogy az egész egyetemé is.

TK: *Azt jól tudom, hogy a Szolgáltatásszervező Kft. szerepe is megnőtt a kari rendezvények szervezésében?*

KG: Nagyon fontos kérdés, hogy a rendezvényekért ki vállalja a felelősséget. A *West Balkán* ügyét követően komolyan szigorítottak a rendezvényszervezés szabályain, másrészt a közbeszerzés kiterjed a szolgáltatások tárgyi beszerzésére is. Ezeket a problémákat megfjeeli, hogy ELTE-s programokat akárki nem tud szervezni, külsős cégek nem ismerik a viszonyokat,

a hallgatói igényeket, és a hagyományokat sem tudnák tiszteletben tartani. Az Egyetemi Szolgáltatásszervező egy ELTE-s egység, jó választásnak bizonyult, és ezért a teljes hallgatói programszervezést közösen végezzük. Ez azért fontos, mert a golyabálók, golyatáborok állami forrásokat igényelnek, legyen szó a sport és kulturális pályázat keretéből vagy a HÖK működési keretéből adott támogatásról. Ez az összeg rendezvényenként elenyésző, viszont ezek nélkül a közösségi élet teljesen elhalna. A Szolgáltatásszervezővel zajló munka elején voltak komolyabb sűrűlődasok, hiszen a HÖK-ök eddig a saját programjaikat szervezték. Mostanra kialakult az a gyakorlat, hogy a jogi és pénzügyi felügyelet tökéletesen működik a Kft. részéről, míg a HÖK aktívan beleszól a rendezvény gyakorlati megvalósításába, a helyszínbe, a programokba, az időpont megválasztásába. Lényegében ők tervezik meg azt, hogy mit akarnak, a Kft. feladata a kivitelezés.

TK: *Térjünk vissza a felsőoktatás jövőjére! Naponta újabb hírek jelennek meg a témában, most láttok-e olyan pontot, ami újabb megmozduláshoz vezethet?*

KG: Megint van olyan változás, ami érzékenyen érintett minket, ez a Bogdánfy úti sportcsarnok államosítása. Itt megvárjuk, hogy milyen eredménnyel zárul az egyetem és a kormány közötti tárgyalás, amennyiben a hallgatók sportolása veszélybe kerül, természetesen újra a tüntetés eszközét fogjuk választani. Hatalmas kérdés még a felsőoktatás finanszírozása. Nem tudjuk, hogy az egyetem mekkora forrásokkal lesz ellátva, és azt sem tudjuk, hogy a hallgatói ösztöndíjrendszert hogyan alakítják 2013-ra. Ha itt elfogadhatatlanok lesznek a feltételek – és az elfogadhatatlanság határát többször súrolta a kormány a hallgatói szerződéssel és hasonlókkal – abban az esetben garantált, hogy újra az utcára fogunk menni. A kormányzat kiállt a tehetségek támogatása mellett, ez azonban források nélkül megvalósíthatatlan. A hallgatók szociális helyzete is egyre romlik, egyre több hallgatónak lenne szüksége támogatásra – ezt a pályázati rendszerünkön keresztül is látjuk –, ezzel szemben a támogatások egyre csökkennek. Ez azért elfogadhatatlan, mert rendezetlen anyagi helyzet mellett a tehetségek nem tudnak a tanulmányaikra koncentrálni.

TK: *Érzékelisz félelmet vagy politikai nyomást az egyetem vezetőinél? Tulassay rektor lemondásakor például arra célzott, hogy megrendült a belé vetett bizalom a minisztérium felől, ami nem túl felelőselő üzenet az egyetemi hallgatóknak.*

KG: Jól mutatja a helyzetet, hogy a vezetés a kollégiumi bútorokkal kapcsolatos akciónkhoz is hozzájárult, legalábbis ellenvetés nem érkezett. Az ELTE vezetésének ugyanakkor figyelembe kell vennie, hogy az intézményt milyen káros következmények érhetik. Egészen addig, amíg ilyen jogszabályi és költségvetési környezet van, addig egy egyetem vezetőnek mindig mérlegelnie kell azt is, hogy az egyetemét

mennyire fogja bajba sodorni. Nem azt mondanám, hogy félelem van, de egy racionális mérlegelést kell végrehajtaniuk, hogy az egyetemet ne érhesse túl sok kár. Rektorunk a rektori konferencia elnöke is, és megfigyelhető, hogy az ELTE közéleti aktivitása egyre nő. Dr. Mezey Barna interjúja,

véleménynyilvánításai bejárják a magyar sajtót, és a teljes magyar felsőoktatást képviselik. Ez is mutatja, hogy ha lenne is benne félelem, ezt most féltérre rakta. Hallgatói részről ugyan-ezt a példát kell követnünk.

Sid

NŐK A MUNKAERŐPIACON

2012. november 14-én az Európai Bizottság úgy döntött, hogy a nőknek legalább negyven százalékos arányt kell reprezentálniuk azoknak a tőzsdén jegyzett vállalatoknak a felügyelőbizottságában, amelyeknek a forgalma legalább évi 50 millió euró, és foglalkoztatottjaik száma eléri a 250 főt. Ez az irányelv arra sarkallt, hogy utánanézzek, hogyan is néz ki napjainkban a nők munkaerőpiaci helyzete, beleértve a diszkriminációt, a fizetéskülönbségeket, illetve a család és a munka összeegyeztethetőségét.

A rendszerváltás előtti években Magyarországon oly magas volt a női foglalkoztatottak száma, hogy még a női munkavállalásban élenjáró skandináv országokat is magunk mögé utasítottuk e tekintetben. Bár már akkoriban is több férfi dolgozott, mint nő, a nemek közötti különbség nem volt jelentős: a munkavállalási korú férfiak 83,3 százaléka volt foglalkoztatott, ez az arány a nők esetében 75,5 százalék volt.

Közel tíz év leforgása alatt nagymértékű változások mentek végbe: a foglalkoztatottak száma drasztikusan visszaesett, a munkanélküliség ugrásszerűen megnőtt, és a munkaerőpiac tömeges elhagyása volt jellemző. 1998-ra a dolgozó férfiak aránya 18,5 százalékkal, a dolgozó nőké pedig 21,8 százalékkal csökkent a munkaképes korú lakossághoz viszonyítva. Ha azonban a foglalkoztatott nők számát a teljes női lakossághoz mérjük, elmondhatjuk, hogy 1997-ben ez az arány hazánkban kevesebb volt, mint az Európai Unió akkori tizenöt tagállamának átlaga. A női foglalkoztatottság helyzetének romlása egyértelműen összeköthető egy általános értékrendváltással is.

A KSH 1986-ban végzett kutatása alapján a nők 81 százaléka értett egyet azzal, hogy a nők kereső tevékenységet folytassanak, 1995-ben ezt már csak a nők kétharmada támogatta.

Annak ellenére, hogy a rendszerváltást követően csökkent hazánkban a női foglalkoztatottak száma, pozitív változások is bekövetkeztek a munkaerőpiacon. Jelentősen javult a nők iskolai végzettség szerinti összetétele, ugyanis a munkanélküliség többnyire az alacsonyabb végzettségű nőket érintette. Összességében kevesebb nő volt munkanélküli, mint férfi, ez részben azzal magyarázható, hogy gyermeknevelési támogatásokban való részesülés miatt viszonylag sok nő vált gazdaságilag

inaktív. Növekvő tendencia volt megfigyelhető a nők körében a vezető posztok betöltését, illetve a magánvállalkozások alapítását illetően. A két nem keresete közötti olló is szűkült, 1986 és 1998 között 35 százalékról 20 százalékra csökkent.

Ezeknek a pozitív változásoknak nagy része napjainkra lelassult, megállt vagy visszajára fordult. Talán egyetlen kivételként az emlithető, hogy a nők

jelenleg átlagosan 11 százalékkal keresnek kevesebbet Magyarországon az ugyanabban a munkakörben dolgozó férfi kollégáiknál. Ezzel a számmal körülbelül a középmezőnyben helyezkedünk el Európában, és túlszámalyuk a 27-ek Európájának átlagát is, ami 15 százalékos különbséget mutat. Ez az elmúlt évekhez képest

előremutató változásként könyvelhető el, ugyanakkor korai lenne örülni, hiszen a különbség meglehetősen alapon való hátrányos megkülönböztetés meglétét bizonyítja.

Gary Becker preferenciaalapú diszkriminációs modellje szerint a munkáltatók előítéletekkel szemben, ezért nem foglalkoztatják az ezekben a csoportokba tartozó embereket, mivel az csökkentené hasznukat.

Becker úgy véli, hogy a diszkriminatív munkaadók nem viselkednek hatékony módon, mivel hajlandóak többet fizetni egy többségi dolgozónak, mint egy azonos képességekkel és termelékenységgel rendelkező kisebbségi munkavállalónak. E miatt a többletkiadás miatt a piaci verseny előbb-utóbb kiszorítja azokat a munkáltatókat, akik ízlésalapú hátrányos megkülönböztetést alkalmaznak. Ez részben potenciális magyarizátként is szolgálhat arra vonatkozóan, hogy hazánkban a rendszerváltást követően, a szabad piaci kapitalizmus megjelenésekor miért csökkent jelentősen a nemek közötti fizetéskülönbség.

Magyarországon 2010-ben a nem számított a harmadik legjelentősebb diszkriminációs oknak az álláskeresőknél, amit megelőzött az iskolai végzettség és az életkor, viszont kevésbé volt jelentős az egészségi állapot és a származás. Az elbocsátások tekintetében a nem szintén a harmadik helyen állt. Azonban a nők nemi hovatartozását és családosi státuszát együttesen számítva ez tekinthető a legjelentősebb diszkri-

Táv munkával lehetséges!

minációs tényezőnek, amely az esetek 29,5 százalékában volt megfigyelhető. A gyermekes nők tehát különösen ki vannak téve a munkaerőpiaci diszkriminációnak, míg a férfiakra nem jellemző az, hogy akár nemük, akár családi körülményeik alapján hátrányok ériék őket a munka területén.

Ez alapján úgy ítélem meg, érdemes egy kicsit azzal is foglalkoznunk, milyen nehézségekkel kell megküzdeniük a kisgyermekes édesanyáknak, ha dolgozni szeretnének. Hazánkban az anyáknak – korábbi munkaviszonyuk függvényében – a gyermek két éves koráig jár gyermekgondozási díj, a gyermek három éves koráig pedig gyermekgondozási segély vehető igénybe. Ezzel szemben az édesapáknak pusztán öt nap apasági szabadság áll rendelkezésükre. Noha a törvény nem állítja, hogy ők nem vehetik igénybe az anya helyett a gyermeknevelési támogatásokat, legtöbbször a férfiak keresnek többet, így ha ők maradnak otthon, a családot anyagi veszteség éri.

Magyarországon a legtöbb nő azután tér vissza a munkaerőpiacra, hogy gyermeke betöltötte negyedik életévét. A gesz kezdetétől a munkavállalásig eltelt idő átlagosan 4,7 év, ami európai viszonylatban rendkívül hosszúnak tekinthető. Ennyi idő alatt előfordulhat, hogy a nők szakmai ismeretei elkopnak, és kiesnek a gyakorlatból. Ezt csak erősíti az, hogy Magyarországon nagyon alacsony az atipikus munkaformák előfordulásának aránya. Részmunkaidőben körülbelül a munkavállalók 4-5 százaléka dolgozik, szemben az EU-átlaggal, ami 32,9 százalék. A távmunka előfordulása ennél is ritkább, 3-4 százalék, ami szintén jócskán elmarad az uniós átlagtól. Mindezek alapján megalapozottnak tűnik a KSH adata, mely szerint a nők 55,5 százaléka úgy érzi, nagy gondot okoz számára a munka és a magánélet összeegyeztetése.

A nők munkaerőpiaci helyzetének vizsgálása után visszatérek ahhoz a témához, amivel cikkemet indítottam, vagyis a női kvótához. Véleményem szerint számos kérdést felvet az, hogy az Európai Unió szerint a nagyobb vállalatoknak 40 százalékos női arányszámot kell prezentálniuk. Nem véletlen, hogy a tervezet ellen voksolt hazánk mellett Nagy-Britannia, Bulgária, Csehország, Dánia, Hollandia, Litvánia, Málta, Svédország és Szlovénia is. Noha a tervezet megvalósítására nyolc évet

kaptunk, és nálunk nagyjából húsz vállalatot érint az intézkedés, mégis felmerül a kérdés, hogy mi célt szolgál ez a döntés? Valóban a nemi alapú diszkrimináció visszaszorítása lenne az indíték? Vagy az esélyegyenlőség? De ha már itt tartunk, miért nem 50-50 százalékban kell osztozniuk a férfiaknak és a nőknek a szóban forgó pozíciókon? Sőt, miért csak a nemi alapú megkülönböztetés nem kívánatos az EU szerint? És mi van az életkorral, a származással, az egészségi állapottal? Ennél is tovább megyek: Helyes az, ha az állam beleavatkozik a piaci folyamatokba?

Nem kívánom megválaszolni ezeket a kérdéseket, pusztán gondolatébresztőnek szántam a fenti problémák felvetését. Leendő társadalomtudósok lévén pedig arra sarkallok mindenkit, hogy amikor ilyen intézkedésekről hall vagy olvas, ne menjen el mellettük, ne lapozzon át az újság következő oldalára, hanem gondolkodjon el azon: milyen lehetőségeket és kockázatokat rejt magában a döntés, ha azt a társadalomtudományok szemüvegén át vizsgáljuk? Elvégre nem véletlenül vagyunk TáTK-osok.

Adri

Felhasznált irodalom:

Apasági szabadság (femina.hu – Utoljára megtekintve: 2012.11.17.)

Bálint Mónika–Köllő János (2008): *A gyermeknevelési támogatások munkaerő-piaci hatásai*. In: *Esély* 2008 (1): 3-27

Elfogadták a kötelező női kvótát (index.hu – Utoljára megtekintve: 2012.11.17.)

Frey Mária (1999): *Nők a munkaerőpiacon*. In: Pongrácz Tibor–né-Tóth István György (szerk.) (1999): *Szerepváltozások*. Budapest: TÁRKI

Große Lohn-Ungleichheit zwischen Männern und Frauen (wirtschaft.t-online.de – utoljára megtekintve: 2012.11.17.)

Janák Katalin (szerk.) (2010): *Munkaerő-piaci diszkrimináció*. Budapest: Központi Statisztikai Hivatal

Lovász Anna–Telegdy Álmós (szerk.) (2009): *Munkapiaci diszkrimináció*. In: *Munkaerőpiaci Tükör* 2009. Budapest: MTA KTI-OFA

Török Adrienn (2007): *Nők és férfiak esélyegyenlősége a munkaerő-piacon az Európai Unióban és Magyarországon*. Budapest: Budapesti Gazdasági Főiskola

INTERJÚ HEGEDŰS D. GÉZÁVAL

„A SZÍNHÁZ SZENVEDÉLYLÉ TUD VÁLNI”

Megszámlálhatatlan színházi alakítás, többtíz filmszerep, tucatnyi díj és elismerés, egy színház, egy művész...az adatok mögött viszont ott rejlik az ember. Hihetetlen, hogy milyen őszinteséggel, szinte gyermeki módon mesél családjáról, a színészmesterségről, tapasztalatairól, élményeiről, gondolatairól. Hegedűs D. Gézával, a Vígszínház színművészeivel beszélgethettem.

TátKontúr: Mindig is színész szeretett volna lenni?

Hogy és mikor dönt el, hogy erre a pályára lép?

Hegedűs D. Géza: Gyerekkoromban, amíg ott-hon éltem, minden filmet láttam. Továbbá ki kell emelnem azt is, hogy apám vezérlésével olykor meglepték magukat a falusiak színházi előadással, amatőr színházi produkciókat csináltak. Ez is nagyon mély benyomást gyakorolt rám. Később Debrecenbe

kerültem építőipari technikumba, ott folytattam tanulmányaimat. Már ekkor is Debrecen volt Kelet-Magyarország legdinamikusabb központja, nagyon jó színházzal, hihetetlen kulturális kínálattal. Természetesen azonnal „beszippantott” ez a közeg, mindig is kerestem az effajta kikapcsolódást. Annyi vágygal és kíváncsisággal telítődtem ezen évek alatt, hogy a *Színművészeti Főiskolára* is beadtam a jelentkezési lapot. Utána csakhamar kiderült, hogy főlvettek; *Horvai István* és *Kapás Dezső* osztályába kerültem. Életem legboldogabb négy éve volt az, amit a *Színművészeti Főiskolán* töltöttem. Már a harmadik évben gyakor-noknak hívtott a Vígsházba az akkori igazgató, *Várkonyi Zoltán*. Épp jövőre lesz 40 éve, hogy elkezdtem a pályámat a színházban, mégpedig abban a Popfesztiválban léptem föl (Képzelt riport egy amerikai Popfesztiválról – FA.), melynek ugyancsak negyvenéves évfordulójára jövőre mutatják be a *Riport a Popfesztiválról* című darabot.

TK: Mit jelent önnek a színészet?

HDG: A színészet? Számomra a szabadság terepe. Az a szép a színészetben, hogy itt megélhetem a humanitás nagyon gazdag, nagyon színes létformáit. Olyan embereket is életre kelthetek, s olyan magatartásokkal, drámai helyzetekkel, emberi megnyilvánulásokkal találkozhatok – miközben megvalósítom őket –, amelyeket a saját kultúrámban és szocializációmban a privát életben megakadályoz. Éppen ez a lényege a színészetnek, hogy minél bátrabban, minél szélsőségesebben jussunk el az emberi és drámai igazságokhoz, bátran éljünk meg mindent. Én a színpadon egy alkotó ember vagyok, aki megteremt egy másik életet, és megéli azt, természetesen a képességeimmel, a tapasztalatommal, a mesterségbeli eszközeimmel. Élt egy *Helmuth Plessner* nevű gondolkodó, aki nagyon pontosan fogalmazza meg azt, ami-re gondolok. Pedig nem a színészettel kapcsolatban beszél, hanem az emberről általában. Azt állítja, hogy „az ember egy szárny nélküli angyal”. Úgy nevez minket, embereket, hogy határátlépő természetű lények vagyunk, vagyis az ember képes arra, hogy egy időben jelen van és még sincs. Gondoljunk csak arra az egyszerű példára, hogy ha olvasunk egy történetet, akkor testileg, fizikailag jelen vagyunk egy dimenzióban, de olvasás közben egy teljesen más világba csöppenünk. A színészet is pont ilyen: Határátlépek, én itt vagyok, én vagyok én, és mégis átlépek egy másik ember életébe, sőt, megteremtünk egy másik alakot a maga igazságával. Én vagyok, de mégsem én vagyok, hanem egy teljesen más karakter, más személyiség.

TK: Ahogy említette, már csaknem 40 éve van a pályán.

Pályafutása alatt alakított elég szélsőséges karaktereket is, így például Az Ünnepek című darab Helge Hansenjét, aki egy saját gyerekeit molesztáló családapa, vagy a most is repertoáron lévő Augusztus Oklahomában című előadás Steve Heidebrechtje, aki egy pedofil. Hogy lehet ezeket a szerepeket átélni, hitelesen eljátszani?

HDG: Nem mutogathatok egy bábót, hogy ez nem én vagyok, hanem egy másik ember. Ha az a feladatom, hogy meg kell mutatnom, hogy milyen egy ilyen ember, akkor azt kell tennem. Minél átéltebben kell tudni fölmutatni a szerepet, bárhogy viszonyu-

A Billy világában

lok én személy szerint az eljátszandó figurához. Neki is van igazsága, őt is anyja szülte, neki is van olyan pszichológiaiailag kikutatható pontja, ahol valami eltört benne. Nyilván szeretet nélkül nőtt fel, ez a darabból kiderül, senki nem szereti, nem is szerette, nem is becsülték, megalázták, nyilvánvalóan kereste azt, ahol elégtételt vehet a világon. Továbbá nem szabad elfelejteni, hogy nem végeredményben, hanem folyamatban kell gondolkodni, vagyis pillanatról pillanatra. Majd döntse el a néző a darab végén az ő érett, morális alapvetésével, hogy mi a véleménye az adott szereplőről. Nem az én kötelességem a felcímkézés.

TK: Érzett valaha is kudarcot?

HDG: Volt olyan, hogy megbuktam, természetesen. Nem is emberi élet az, ahol nincsenek kudarcok. Az ad erőt akkor, hogy önvizsgálatot tartsak, önkritikát, önértékelést fogalmaznak meg magammal szemben: hol tartok, mi az, amit nem végeztem el a munkámban, esetleg hol gondolkodtam rosszul, hol tévedtem. Elsősorban mindig magamban keresem a hibát, és aztán lehet persze sok minden másra is ráfogni a kudarcélményt: a szerzőtől kezdve a darab minőségén át, sok összetevője tud lenni. Viszont a legfontosabb, hogy az ember először mindig magát vizsgálja, mi az, amit elronthatott.

TK: A hosszú évtizedek alatt ön már országszerte ismert és elismert színművésszé vált. Mit adott önnek az ismeretség? Milyen előnye származott belőle? Esetleg érte önt bármiféle atrocitás?

HDG: Először nehéz volt hozzászokni, de ezeknek is van periódusa. Kezdd színészként, a 70-es években sok-sok levelet és megkeresést is kaptam. Nagyon érdekes volt, és hát kezelni is érdekes volt aztán. De meg kell tanulni – különösen a mi szakmánkban –, hogy része az ember életének, hogy nézik. Aztán azt is meg kell tanulni elfogadni, hogy senki sem lehet egyöntetűen rokonszenves a nézőnek. Állandó reflektorfényben létezzünk. Ebből fakadóan az a mindennapi magatartására

is kihat, vagyis rá kell jönnünk, hogy nem csak önmagunkért vagyunk a világban. Tulajdonképpen az egész pályádat minősítik, a magatartásod sem mindegy, milyen. Azon mindig elszomorodom, ha pont ebből az állandó szem előtt létezésből történik valami negatív. Bármelyik ismert személy tesz valamit, biztos, hogy általánosan ránk vetül mindenféle dolog, hogy ők ilyenek.

Azt kell mondjam, hogy mára már megszoktam, elfogadom az ismeretséget. Erőszakossággal vagy tolokodással nem szoktam találkozni, inkább tapintattal, rokonszenves megnyilvánulásokkal. Én nagyon sok szeretetet kapok, nagyon sokan kedvességgel, figyelemmel vannak irántam. Azt is tudom, hogy mi addig vagyunk, amíg vagyunk, utána meg már nem. Belőlünk annyi marad, amennyi most az emberek emlékeztében megmarad. Annak kell a mércének lenni, hogy milyen nyomot hagyunk magunk után.

TK: *Történt már önnel fellépése közben bármiféle baleset?*

HDG: Igen, megesett már. Egyszer vendégszerepeltünk Berlinben *Fejes Endre Jó estét nyár, jó estét szerelem* című színpadi darabjával, ott a *Sötétruhás fi* t játszottam. Van benne egy dal, amit úgy képzeltem el az előadásban, amint a főhős a Duna-parti lépcsőfokokon ülve éneklé ki a fájaldalmát magányában. Figyelmeztettek ugyan az ottani próba alatt Berlinben, a színházban, hogy vigyázzak, mert itt kevesebb lépcsőfok van, mint otthon, de a nagy lázban, hogy vendégszerepelek, elfelejtettem. Mentem lefelé, és lezuhantam a zenekari árokba. De volt annyi jelenlétem – szerencsére nem ütöttem meg magam –, hogy nem hagytam abba az éneklést. Nem is tudom milyen erővel, de fogtam magam és kikapaszkodva, énekelve továbbfolytattam. Játsoztam tovább, mintha mi sem történt volna.

Azt hihette a közönség, hogy ez direkt így volt rendezve, pedig nagyon meglepő volt. Emberek vagyunk, meg a technikának kiszolgáltatottak vagyunk, tehát adódhat olyan váratlan helyzet, amit be kell tudni építeni az előadásba.

TK: *Sajnos még mindig sokan nem tudnak róla, hogy akár 50%-os jegyet is kínál diákoknak a Vígsház, mellyel az a mi pénztár-cánkhoz mérten is megfizethetővé válik. Ön mit mondana, hogy biztatná a fiatalokat? Miért érdemes eljárni, eljárni a Vigbe?*

HDG: Úgy gondolom, és a színházam is azt reprezentálja, hogy az ember szellemi értelemben is mindenevő. Azért szerencsés a Vígsház felé fordulni, mert itt tényleg minden műfaj, önmagában a legmagasabb színvonalon reprezentálva van. Nagyon színes a főlínált paletta, és mindenki megtalálja a maga ízlése és szellemi vagy esztétikai igénye szerint azokat a produkciókat, amiben szerintem öröme telne. Csak egy pici energia tájékozódni ebben az egészben. Az én bizalmam mindig abban rejlik, hogy ha egyszer valaki eljön ide, és lát egy tényleg erős, vonzó előadást, akkor az megfogja. Olyan tehetségpotenciállal rendelkezünk a színházban minden korosztályban, hogy biztos rá fog csodálkozni arra is, hogy micsoda nagy jellemek vannak itt. Tehát, ha megszeret valakit, vagy rácsodálkozik valakire, akkor az a reményem, hogy már egy másik előadásban is kíváncsi lenne rá, meg egy harmadikban is. És valahogy olyan az egész – ez is a tapasztalatom –, hogy egyszer csak hozzáértővé válik az ember, mert ha rendszeresen jár, egyre több apró részletre jön rá az egésznek, egyre finomabb dologra tud már rácsodálkozni, és megérteni. Szenvedéllé tud válni, hozzáértő, igazi szenvedéllé.

Farkas Anita

AZ IKEA ÉS A LÁTHATATLANNÁ VÁLÓ NŐK

IKEA-katalógust szinte kivétel nélkül mindannyian tartottunk már a kezünkben, mindenki tisztában van azzal, hogy mit is tartalmaz: színes, kényelmes, dizájnos bútorok, rengeteg dekoráció, hangzatos ajánlatok, mosolygós férfiak és nők, vidám gyerekek. Külön szeretem benne, hogy a cég arculatához hozzátartozó sokszínűség úgy is kifejezésre kerül, hogy a bútorok mellett a magazinban „dekorációként funkcionáló” emberek a földön létező összes bőr-, szem- és hajszínt megjelenítik.

Egy családot alkot egy fekete férfi és egy fehér nő, ázsiai vagy éppen dél-amerikai modellek is feltűnnek a lapokon. Nemrégiben azonban Svédországból indulva óriási felháborodást váltott ki az ottani Metro újság egy cikke, amely napfényre hozta az IKEA egy újabb jó(?) tulajdonságát, nevezetesen alkalmazkodóképességét és rugalmasságát.

Történt ugyanis, hogy a legújabb katalógusuk Szaúd-Ará-

biában megjelent változatából eltüntették a nőket. Módszeresen, minden egyes képről, minden egyes nő ki lett retusálva. A fogmosó kisfiú melől eltűnt az anyuka, egy ötfős női asztaltársaság képe teljesen kikerült az arab változatból, sőt, az egyik tervezőnőt is eltüntették a katalógusból.

Senkinek nem mondok újat azzal, hogy az iszlám vallású országokban a nők a férfiak árnyékában élnek életüket, tárgyként, kiskorúként kezelik őket, szabad, önálló döntésük jóformán nincs is. Erős a cenzúra minden szemből, ami nyugatról érkezik, az ilyen magazinokban például a nők vállait kivillantó képeken alaposan átsatírozják azokat a részeket, amiket nem illik látni.

Svédország és Szaúd-Arábia között a kulturális különbség kifejezés nem is elég erős, szakadékról beszélhetünk inkább,

hiszen Svédország élmezőnyben jár a női egyenjogúságért folytatott harcban és eredményekben is, a másik ország pedig fényévekkel mögötte kullog e tekintetben. Igaz, az IKEA magánvállalat, mégis, szabad asszociációban a rénszarvasok mellett – de

Láthatatlanná tévő ország

lehet, hogy előttük – az IKEA jut elsőként az ember eszébe Svédországról. A márkanév szinte egybeforrt az országgal, képviseli azt, így ezzel a ballépéssel Svédországot is minősíti a világ szemében.

A svéd politikusk nők felháborodása határtalan volt, szerintük az IKEA megsértette a nemek közötti egyenlőség

elvét, és volt, aki egyenesen középkorinak nevezte az áruházlánc lépését. A kereskedelmi miniszter, Ewa Björling hangoztatta: „Nem lehet kitörölni a nőket egy társadalomból.” Az IKEA nem hagyhatta sem szó nélkül, sem figyelmen kívül azt, hogy ekkora sajtó- és politikai visszhangot kapott a szaúdi magazint érintő döntése, így nyilatkozatában bocsánatot kért, és elismerte, fel kellett volna ismerniük,

hogy a nők eltüntetése a labból szemben áll az IKEA által képviselt alapvető értékekkel. Ulrika Englesson Sandman, az IKEA szóvivője elmondta, hogy a szaúdi partnerekkel közösen próbálnak megoldást találni a problémára, s kiemelte, hogy minden egyes országban, ahol az IKEA megjelenik a piacon, nehézségeket jelent megtalálni a közös nevezőt a két ország kultúrája, értékei és törvényei között.

Nem az IKEA az első nyugati cég, amely fejet hajtott az arab elvárások előtt a szent üzleti célok érdekében. A Starbucks kávézólánc például eltüntette logójáról a hosszú hajú nőt, és csak a koronáját hagyta meg, valószínűleg a helyi férfiak nagy elégedettségére.

Egy, a CNN-nek nyilatkozó szaúdi blogger szerint viszont annak ellenére, hogy a kisatírozott női alakok országában a hétköznapiak részei, a szaúdiak már kevésbé ütköznek meg a női test láttán. Erre példának hozza fel, hogy látott már címlapon miniszoknyában pózoló nőt. Ha ez megtörténhet, akkor talán a hosszú pizsamában fogat mosó nő, a vacsorázó társaság és a bútorok tervezője is maradhatott volna a katalógusban.

Voilà

MÉMELŐDÉS

4chan, 9gag, funnyjunk – és ezek csak a legfontosabb mémeket felsorakoztató oldalak. Mi az a mém? Miért szeretjük őket? Cikkemben megpróbálom feltárni a mém fogalmának eredetét, annak tulajdonságait, végül betekintést nyújtok az olvasónak az internetes mémek világába.

Először is megpróbáltam a tudományos megközelítést alkalmazni, hogy a témában nem annyira járatosak is megértsék, miről is van szó. Ebből kifolyólag jó barátunkhoz, a Google search engine-hez fordultam, ami 0,13 másodperc alatt nagyjából 265 000 000 találatot dobott ki arra a szóra, hogy „meme”.

Kutatómunkám során a legfontosabb referenciák a következők voltak: knowyourmeme.com, Wikipédia, urbandictionary.com. Egy apró fun fact a keresés eredményéről, mielőtt még a lényegre térnék: a legtöbb témába vágó oldal mellett megjelent a Magyar Egészségturizmus Marketing Egyesület oldala is. Hát igen, tudni kell nevet választani.

EREDET

Akkor kezdjük is a szó etimológiájával: a mém görög szó (mimēma), jelentése „utánozni”. Jelentését Richard Dawkinsig vezethetjük vissza, aki egy ma is élő tudós, szakmáját tekintve etológus, evolúciós biológus. 1976-ban megjelent Az önző gén című könyvével ért el világsikert. Ebben a könyvben jelent meg először a mém szó és fogalma, amelyet a következőképpen próbált körülírni: „A mém lehet egy dallam, egy gondolat, egy jelszó, ruhadvát,

edények készítésének vagy boltívek építésének módja. Éppúgy, ahogy a gén azáltal terjednek el a génkészletben, hogy spermiumok vagy peték révén testből testbe költöznek, a mémek úgy terjednek a mém készletben, hogy agyból agyba költöznek egy olyan folyamat révén, melyet tág értelemben utánzásnak nevezhetünk.”

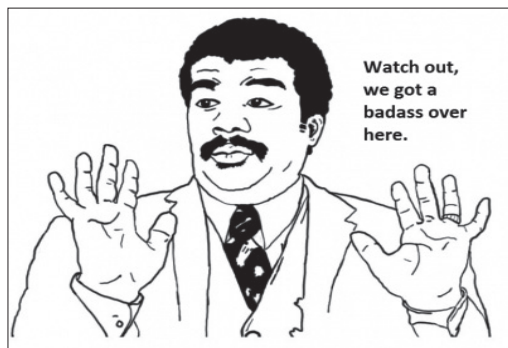
A mémek terjedésének magyarázatára a génekhez nyúlunk vissza, amelyek a világ első replikátorai. Ahhoz, hogy valami replikátor lehessen, a következő feltételeknek kell megfelelnie: hosszú élettartam, azaz sok ideig képes ugyanabban a formában fennmaradni; gyorsaság, vagyis minél hamarabb és minél több másolatot képes létrehozni, legutoljára pedig a pontos másolat készítésének kritériuma, ahol a pontos alatt nem a 100%-os egyezést értjük, hanem a tökéletes másolatot. Ha a másolat 100%-ig megegyezne az eredeti replikátorral, akkor már nem is másolatról, hanem ugyanarról a dologról beszélhetnénk.

Mivel az imént felsorolt feltételek adottak voltak a DNS esetében, az volt a monopóliumot élvező replikátor, tehát génszelekción alapult az evolúció, de „ha olyan feltételek alakulnak ki, melyek között egy újfajta replikátor másolatokat tud készíteni magáról, az új replikátor át fogja venni a hatalmat, és el fogja indítani a saját, új típusú evolúcióját.” A mémek esetében az előbb említett feltételek (élettartam, termékenység, másolási megbízhatóság) a túlélési mutató miatt lesznek lényegesek, ugyanis ez határozza meg, hogy mely mémek lesznek sikere-

sek, melyek ragadnak meg az agyunkban, vagyis az általa biztosított másolási közegben. Ahogy N.K. Humphrey megállapította: „... a mémeket élő struktúráknak kell tekintenünk, nem csupán metaforikusan, hanem technikai szempontból is. Ha egy termékeny mémet ültetsz az agyamba, akkor szó szerint élősködsz az agyamon, mert a mém terjesztésének eszközként teszed, pontosan úgy, ahogy a vírus élősködik a gazdasejt genetikai mechanizmusán...”

HOMO INFORMATICUS

A modern ember hihetetlen mennyiségű információval szembesül nap mint nap, és ezt megpróbálja befogadni, feldolgozni és rendszerezni. Elég csak elképzelni egy átlagember reggelét: felkel, elolvassa a reggeli kávé mellett a híreket az interneten, nagy ritkán az újságban, esetleg bekapcsolja a reggeli híradót. Az információs társadalomban létrejött egy új embertípus: a homo informaticus, amelyet néhányan embergépnek is neveznek. Mit takar ez a kifejezés? Azt, hogy ez a típusú ember, a homo sapienshez képest eltérő életvitelt folytat, amelynek középpontjában az információ áll. Az információ tudást biztosít számára, „megszerzésében társként használja a gépet, vagyis létrehozza az „intelligens társat”, amelyhez majd viszonyítani fogja cselekvéseit is.”

Az internetes kultúrában a mémek olyan fogalmak, amelyek az internetes fórumokon keresztül terjednek. Ilyen fórumok a blogok, emailek, közösségi oldalak vagy az olyan videómegosztó portálok, mint a *Youtube*. Ma már annyira hozzánőttek a mindennapi életünkhöz az internetes mémek, hogy egyfajta érzelmi kifejezőeszközzé váltak. Véleményem szerint az előbbi tulajdonsággal rendelkező mémek közül leginkább a rage comic típusúak használatosak.

A *rage comic*ok alapján véve mindennapi, életszerű situációkról szóló rövid képregények, melyek csattanóval végződnek. Eredetét a 4chanon megjelenő *FUUUUU Rageguy*-ra vezettük vissza, egy olyan mémre, mely mindig balszerencsés helyzetbe kerül, emiatt dühössé és idegessé válik. Annak ellenére, hogy a jelenlegi *rage comic*ok nagy része már nem a düh és a harag érzését jeleníti meg, az elnevezés megmaradt. Ezek kö-

zül a legnépszerűbbek a *Forever Alone*, a *Troll face*, a *Me Gusta*, „Y U NO” Guy, valamint a *Bitch Please*.

Az internetes mémek egy másik részlege az *Advice Animals*, vagyis magyarra fordítva Tanácsadó Állatok. Eredetileg a bézs színű labradorral fémjelezett *Advice Dog* túlsordulásaként jelent meg a többi állat (beleértve az embereket is), melyek bizonyos tulajdonságokat, vagy archetípusokat jelenítenek meg. Példaként hozhatjuk a *Socially Awkward Penguin*-t, aki a szociális interakciók során mindig kínos helyzetekbe kerül, a *Conspiracy Keanut*, aki a konspirációs elméleteket gyűjti össze, az *Anti-Joke Chicken*, akinek egy vicce sem éri el a várt hatást. Ezekből a mém típusokból származnak az egyes népszerű szubkultúrákhoz tartozóak, az általuk hordozott humorforrást egyedül a közösség tagjai értik és értékelik. Például a Pokémon fandom hozta létre a *Pokeparents* és a *Professor Oak* mémeket, vagy a BBC *Sherlock*hoz tartozik a *Not Our Division*, vagy *Sexually Oblivious Sherlock*.

Mitől népszerűek a mémek? Véleményem szerint azért, mert viccesek és egyszerű üzeneteket közvetítenek. Az ember csak leül a gép elé, kikapcsolódik az internetes mémek nézegetése közben, sőt az emberek kreativitása is megnő, ahogy újabb és újabb mémeket hoznak létre. Nehéz lenne megmondani egy külső szemlélőnek, hogy egy mém miért vicces. Valószínűleg lényegéhez tartozik, hogy mindig naprakész információkat kapjunk, hiszen néhány mém pár óra alatt milliós ismertségre tehet szert. Ennek alátámasztására szolgál a *knowyourmeme.com*, ahol minden egyes internetes mém megtalálható, eredetével, tulajdonságaival és népszerűségi mutatóival együtt. Ezen kívül egy videó részleg magyarázza a laikusoknak a mémek jelentését és működését.

Remélem nekem is sikerült megmagyaráznom, hogyan jutottunk a génektől egészen a mémekig.

Szasza

Felhasznált Irodalom:

A replikátor, a mém és a jövő generációja (<http://blog.smartstaff.hu> – Utoljára megtekintve: 2012.11.26.)

Chapter 11 from Richard Dawkins, „The Selfish Gene” (<http://www.rubinghscience.org> – Utoljára megtekintve: 2012.11.26.)

Meet 9GAG, the Community Comedy Site That’s Growing Like Crazy (<http://allthingsd.com> – Utoljára megtekintve: 2012.11.26.)

Meme (<http://www.urbandictionary.com> – Utoljára megtekintve: 2012.11.26.)

Miért szeretjük a mémeket? (<http://kultip.komm.bme.hu> – Utoljára megtekintve: 2012.11.26.)

Wikipedia oldalak – Internet meme, Internetes mém, Mém, Richard Dawkins (<http://hu.wikipedia.org> – Utoljára megtekintve: 2012.11.26.)

www.pointinternet.pds.hu/ujzagok/evilag/2003/01/evilag-02.html

AMIBEN JÓK VAGYUNK, ÉS AMIBEN NEM

A VILÁG SZÁMOKBAN 2012

Hiába a sok metrón, buszon, villamoson telefonjába bújó utas, az egyetemi előadásokon lappal unatkozó fiatal, még mindig nem facebookozunk elegendő. Bezzeg Izland!

Izlandon ugyanis ezer emberből hatszázhatvannyolc lóg a Facebookon, de ha a felhasználók számát nézzük, akkor természetesen az USA áll a világ élén – ilyen és ehhez hasonló érdekes adatokkal szolgál *A világ számokban 2012* című könyv, amelyből megtudhatjuk, hol állunk mi, vagyis milyen helyet foglal el Magyarország a különböző világranglistákon. Nézzük először azokat az adatokat, amelyekre nem igazán lehetünk büszkéik!

A híradó megfelelő forrást biztosít ahhoz, hogy megtudjuk: egyre kevesebben vagyunk az országban. Nem, ez nem (csak) a külföldön szerencsét próbáló egyetemisták miatt történik – az okokat most nem vizsgáljuk részleteiben, azonban az biztos, hogy Magyarország népességszáma folyamatosan csökken, ezzel pedig hazánk igencsak előkelő pozíciót foglal el a leglassabban növekvő országok között: egészen pontosan a kilencediket. Ebben erősen közrejátszhat az is, hogy ezer főre mindösszesen tíz születésszám jut, továbbá négy házasság, és két válás...

Az emberek általában úgy gondolják, hogy egy kapcsolatot a férfinak kell kezdeményezni, a modern felfogás szerint azonban egyáltalán nem probléma, ha a nő fejezi

szan a huszonnegyedik helyen. Ebben nagy szerepet játszanak a szív- és érrendszeri megbetegedések, és sajnos azt is el kell mondanunk, hogy a rákos megbetegedésekben elhunytak száma az egész világon

Magyarországon a legmagasabb.

Köztudott, hogy az alkoholt sem vetjük meg, a számok pedig magukért beszélnek: a hétvégi bulik mind hozzájárulnak ahhoz a negyvenkilenc liter sörhöz, hús liter borhoz, amelyet évente egy fő vásárol, de az összes alkoholtartalmú italok elfogyasztott mennyisége is jelentős, összesen hetvenkét litert iszunk évente. Legközelebb mi magunk is elkezdhetjük számolni, mennyivel járunk hozzá ehhez az „előkelő” átlaghoz...

Ha már a szórakozásnál tartunk, Magyarországon száz háztartásból kilencvenhétben nézhetik az X-Faktort színes TV-n, és húsban tehetik meg, hogy utólag is visszanezzék az interneten a szombat esti adást – száz magyar állampolgár közül pedig száztizennyolc (!) teheti meg, hogy szavazzon is kedvencére telefonkészüléke segítségével, de nem mindenki él ezzel a lehetőséggel. Ennek okaként akár az alacsony fizetéseket is felhozhatnánk, azonban azzal eldicsekedhetünk, hogy a minimálbér átlagbérhez viszonyított arányát tekintve Magyarország a kilencedik helyen áll. Habár az állam külső adóssága igen magas, az infrastruktúra versenyképességét tekintve jó helyen állunk, a harminctödíkek vagyunk.

Magyarországról egyre többen szeretnének elmenni, de biztosak lehetünk benne, hogy hozzánk szívesen jönnek a külföldi turisták – ha csak rövid időre is. A világ leglátogatottabb országai Franciaország, USA és Spanyolország, azonban mi sem panaszkodhatunk, hiszen hazánk huszonnegyedik a listán.

A 2012. évi nyári olimpiai játékokon az összesített éremtáblázatban Magyarország a kilencedik lett, 1896-tól 2012-ig összesen százhatvanhét aranyérmet, száznegyvennégy ezüstöt és százhatvanöt bronzot szereztünk, az összetettben ezzel a nyolcadik helyen állunk, megelőzve Kínát, alig maradván le Svédországgal mögött. Mellesleg idén nem csak nyáron, Londonban gyűjtögettük az érmekeket, *Hatos Gábor* magyar birkózó ugyanis november elején értesült róla, hogy doppingvétség miatt kizárták a harmadik helyen végzett *Szozsan Tyigijevet*, ezért őt illeti a bronzérem.

A közlekedést sem hagyhatjuk ki a sorból, hiszen kis hazánk nyolcezer kilométer hosszú vasúti hálózattal rendelkezik, ezzel pedig huszonnegyedik a világranglistán. Ennek ellenére rövid és hosszútávon is inkább autóval utazunk, jelenleg minden harmadik embernek van lehetősége rá, hogy saját gépkocsival

Alkoholfogyasztásban az élvonalban járunk

ki szimpátiáját a kiszemeltje felé. A „vadászösztön” tehát a nőkben is megjelent, és ezen egyáltalán nem is kell csodálkoznunk, hiszen jelenleg Magyarországon száz hölgyre csupán kilencven férfi jut.

Sokat hallunk a hazai munkanélküliek magas számáról is, ez pedig olyannyira igaz, hogy a világon harminchatodikak vagyunk a legmagasabb munkanélküliségi ráta listáján. Sajnos meglehetősen elől állunk a legtöbb halálozást illetően is, egészen pontosan

keljen útra. A svájciak ellenben szívesen vonatoznak, náluk jegyzik a legtöbb utast, a „*legtöbb autó*” kategóriában pedig Luxemburg vezet, náluk ezer emberre hatszázhatvanhárom járgány jut.

Ha körülnézünk a „*legek*” között, további érdekességre bukkanhatunk. Ahogyan már említettük, Magyarország a kilencedik leglassabban növekvő ország évenkénti 0,2 százalékos népességsökkenéssel. A világon leggyorsabban Katar lakosság száma növekszik (évente tizenöt százalékkal), azonban azt nem tudjuk, hogy a sok várandós hölgy hozzájárul-e azokhoz az adatokhoz, melyek szerint a katari nők több mint negyvenöt százaléka elhízott.

A legdemokratikusabb ország Norvégia, ahol a nemek eloszlásában is egyenlőség van, száz férfi közül ugyanis mindenki találhat magának feleséget. A két legkevésbé demokratikus ország – amin talán nem is lepődünk meg – Észak-Korea és Csád. Ezek ellenére azonban a „*happy planet index*” szerint nem a norvég lakosok a legboldogabbak a világon, hanem Costa Rica állampolgárai, pedig ők csak négy érmet szereztek az összes eddigi olimpián. A demokrácia vonatkozásában meg kell említenünk, hogy valószínűleg Indiában költenek a legkevesebbet a politikuskok fizetésére – százezer főre mindössze 0,05 képviselő jut. Ruandában és Andorrán pedig a nők uralják a parlamentet, a képviselők több mint a fele ugyanis hölgy.

Ausztráliában és Új-Zélandon élnek a világ legjöszívűbb emberei, a társadalom ötvenhét százaléka „*adakozó*” az alapján, hogy a felmérés előtti egy hónapban mennyi pénzt fordított jótékony célra, mennyi időt töltött mások megsegítésével, illetve segítette-e idegeneknek az adott időszakban.

A statisztikák böngészése lehetőséget ad számunkra, hogy megerősítse bennünk a tudatot: még van hova fejlődni Magyarországnak. Azonban ha kicsit optimistábban gondolkodunk, akkor láthatjuk, hogy számos másik szempont alapján is pozitív értelemben előresorolhatjuk hazánkat a világranglistán. Mi is növelhetjük a boldogság-indexünket, ha észrevevesszük és elgondolkodunk azon, hogy milyen jó a helyzetünk bizonyos országokéhoz képest: Svájc fölöttén a népesség egynegyede AIDS-fertőzött, Afganisztánban a várható legmagasabb életkor negyvenöt év, Tanzániában pedig több mint száznegyvenötezer beteg jut egyetlen orvosra.

Berta Kitti

Felhasznált irodalom:

The Economist (2012): *A világ számokban* 2012. Budapest: Typotex Kiadó

INTERGENERÁCIÓS KONFLIKTUSOK

Intergenerációs konfliktusok alatt sok-sok mindent érthetünk, és ha erre terelődne a szó, egészen biztosan egymás szavába vágva tudnánk sorolni a saját tapasztalatokon alapuló példákat.

Vita szülő és gyermek közt, szülő és nagyszülő közt, nagyszülő és unoka közt – minden korosztályba tartozóval megessük, hogy összetűzésbe kerül a tőle idősebbekkel vagy fiatalabbakkal, és ez nem egy olyan dolog, amit „*majd kinövünk*”.

„Összességében a jóléti államok újraelosztási rendszerét érintik ezek a kérdések, így egyértelműen többről van szó, mint hogy átadjuk-e a helyünket a buszon a néninek, miután háromszor áthúzza a lábunkon a keresek bevásárlótáskáját.

Az ellentétek egyéni szinten is kiütözköznék: sok fiatal szerint indokolatlanul tolakodnak, (hova?) sietnek a nyugdíjasok, és „*ha úgy fáj a lábuk, akkor hogyan tudnak a hónuk alá kapva a botot átszaladni az úton, amikor már villog a zöld lámpa?*” Az idősek pedig gyakran úgy vélik, hogy „*ezek a mai fi talok*” túl sokat engednek meg maguknak, botrányosan öltözködnek, erkölcstelének és züllöttek. Szinte a végtelenségig lehetne sorolni a „*te ezt úgysem értheted*”-eket és a „*bezzeg az én időmben...*” kezdetű mondatokat.

Az ilyen szintű konfliktusok is sok borsot törnek az or-

runk alá, és valóban, napról napra ezekkel szembeesülünk, de sokan talán nem is gondolnak arra, hogy a generációs különbségeknek – amelyek bizonyos területeken generációs szakadékokká

nőnek – jóval magasabb, közpolitikai szintű jelentősége van. Mit is érintenek ezek? Például a nyugdíjat. Az egészségügyi ellátást. Az oktatást. Kapnak nyugdíjat a fiatalok? Nem. Járnak egyetemre a nyugdíjasok? Kifejezetten ritkán. És már meg is

született a konfliktus: ki-ki az őt érintő szféra fejlődését, támogatását szeretné elérni, ezt pedig mint önérdeteket, politikai szinten valahogyan meg kell jelentetni ahhoz, hogy a kívánt cél elérhetővé váljon.

Összességében a jóléti államok újraelosztási rendszerét érintik ezek a kérdések, így egyértelműen többről van szó, mint hogy átadjuk-e a helyünket a buszon a néninek, miután háromszor áthúzza a lábunkon a keresek bevásárlótáskáját. Manapság a fejlett államokra nagyrészt jellemző, hogy társadalmi időseödnek, a folyamatosan csökkenő létszámú aktív lakosságnak egyre több inaktív állampolgárt kell eltartania, s utóbbiak alatt nemcsak a nyugdíjasokat kell értenünk, akik már nem dolgoznak, hanem az ellentétes pólust, az egészen fiatalokat is, akik még nem dolgoznak.

A nyugdíjasoknak bizonyos szempontból alanyi jogon jár a

nyugdíj, az életük során aktívan ledolgozott évek számával arányosan. Mindazon fiataloknak, akik még nem dolgoznak – az újszülöttektől kezdve egészen az egyetemistákig – szintén az aktív lakosság biztosítja a megélhetést. Ezt egy súlyzóval lehetne a legjobban szemléltetni: a két végén nagy súlyok húzzák lefelé a közepén lévő vékony rudat, aminek egyrészt meg kell tartania a szélső terheket, másrészt pedig ő maga sem törhet ketté.

Alapvetően azt gondolnánk, hogy az aktív lakosság nem

Hol a közös érdek?

támogatja olyan szinten a nyugdíjasokat előnyben részesítő újraelosztást, mint maguk a nyugdíjasok, de sokan közülük önmaguk tehermentesítését látják a nyugdíjak emelkedésében. Emellett a fiatalabb generációk sokszor azért is támogatják az idősök ellátását szolgáló jóléti intézményeket, mert úgy érzik, ez felmenti őket a személyes felelősségvállalás terhe alól, de legalábbis csökkenti azt.

A legtöbb állam az ez irányú szabályozásait úgy próbálja kialakítani, hogy ha adott időpontban vannak is hátrányosan vagy pozitívan megkülönböztetett életkorcsoportok, mindez egy jól megszervezett újraelosztási rendszerben élethossz tekintve kiegyenlítődjék. *„Most fi tal vagy, a nyugdíjasok járnak jobban, de nem baj, leszál még te is nyugdíjas!”* Igen ám, de előfordulhat, hogy a politikai vezetés folytonos változásai

Intergenerációs "bokszeccs"

miatt bizonyos generációk életük során mindig a kevésbé kedvezményezett oldalon állnak, így nettó vesztesei maradnak a rendszernek életük végéig.

A nyolcvanas években alakultak át a politikai pólusokat

meghatározó törésvonalak, a kialakuló jóléti államokban az osztályalapú csoportosulást felváltották a jóléti intézményekhez kötődő érdekcsoportok. Az így kialakult különböző csoportosulások befolyása a politikára természetesen különböző lehet. A már említett idősödő társadalmakban egyre nagyobb létszámú a nyugdíjas lakosság, így befolyásosabbakká is válnak az idősök, arról nem is beszélve, hogy nyugaton a nyugdíjasok nagy része a középosztályhoz tartozik, és politikailag aktív, míg az igazán támogatásra szoruló fiatalok az alsóbb társadalmi rétegekből származnak, ahol jellemzően alacsonyabb szintű a politikai szervezethez és a jogok gyakorlásához.

A politikai választásokat illetően az figyelhető meg, hogy a nyugdíjasok a jelen helyzetükre való tekintettel határozzák meg érdekeiket és döntenek el, kire szavaznak, a fiatalok pedig a jövőbeli lehetőségeiket figyelembe véve mérlegelnek. Ami a gyermektámogatásokat illeti, ezeket általában rászorultság alapján osztják el, ezen esetekben pedig a generációs konfliktusok mellett megjelennek az etnikai feszültségek is. A rászoruló, rossz körülmények között élő gyerekek jelentős része valamilyen etnikai kisebbséghez tartozik, és ha a támogatások nagy részét ők kapják, az adott állam többsége ezt nem nézi jó szemmel. Legalább ennyire, de inkább ennél jóval sokrétűbb és bonyolultabb azon területek rendszere, amelyek megosztják vagy megoszthatják a generációkat.

Befejezésül elmesélnék egy történetet, életem eddigi legérdekesebb *„intergenerációs beszélgetését”*, illetve annak egy részletét. Idén nyáron Belgiumban jártam, ahol a szállásadónk egy közel hetvenéves brit házaspár volt. Fiatalosak, vidámak és hihetetlenül kedvesek voltak. Minden nap együtt reggeliztünk velük, közben beszélgettünk. Volt szó mindenről, az élet nagy dolgairól – elmesélték, hogy hathetes ismeretség után, tizennyolc évesen kötöttek házasságot, és íme, itt vannak lassan hetven évesen, boldogan, együtt. Mesélték az otthonukról, mi pedig meséltünk nekik magyar szokásokról, no és persze a politika is szóba került. Milyen lehetőségei vannak a fiataloknak, mennyire más ez, mint az ő fiatalkorukban, a kormány így, a kormány úgy, mennyit kell dolgozni...persze szóba jött a nyugdíj is. A néni azt mondta, hogy rossz az egész rendszer, teljesen fordítva kellene csinálni. Mert hát mi a jó ebben, hogy az ember az élete legszebb éveit, a fiatalágát végiggyűrcöli, aztán amikor már idős, és úgysem dolgozik, akkor ideje akár a tenger.

Egyébként meg egyre rosszabb a helyzet a folyton emelkedő nyugdíjkorhatárokkal, lassan meg is szűnik a nyugdíj, a halálunkig kell dolgoznunk. Szerinte az lenne az igazi, ha egy nyugdíjfele juttatást az emberek a húszas éveikben, és a harmincasok elején kapnának, hogy utazhassanak, világot láthassanak, élvezhessék az életet, boldogok lehessenek, és utána kezdjenek csak el dolgozni. Így fair lenne, ha a halálukig kellene ezt követően dolgozniuk, mert már éltek, már láttak mindent.

Ahogy hallgattam őt, teljesen lelkes lettem – soha eszembe sem jutott az, hogy ennyire másképp is lehetne. Elgondolkodtatott, és bár szakmailag bizonyára számos kifogásolnivalót rejt magában ez a koncepció, azért mégiscsak jó eljátszani a gondolattal, hogy lehetne így is. Lehetne.

Voilà

Felhasznált irodalom:

Janky Béla (2005): *Intergenerációs konfliktusok a modern jóléti államokban. Áttekintés.* Demográfia 2005 (48/3-4.): 291-309.

CSALÁDI ÉLETCIKLUSOK ÉS KOCKÁZATOK

Kevesen vitatják a család fontosságát, annak funkcióiról, ideális felépítéséről mégis megoszlanak a vélemények. Hiba lenne azt gondolni, hogy a szociológiai megközelítés alapja lehetne bármiféle egyetemes igazság meghatározásának. Érzékeny terület ez, melyről mindenkinek van véleménye – a családról szóló vita pedig gyakran pont nem az észérveknek, hanem az érzelmeknek, értékítéleteknek, indulatoknak ad teret.

Az életutak individualizációját magunk is tapasztalhatjuk – gyerekkori ismerőseink munkát vagy továbbtanulási lehetőséget keresnek; van, aki befejezi az iskolát, mások külföldön próbálkoznak, vagy valamilyen okból passzíváltatják magukat az egyetemen. Vannak, akik huszonevesen gyereket vállalnak, míg mások ugyanennyi idősen még csak álmodoznak arról, hogy elköltözzenek szüleiktől.

A család ezzel szemben nemcsak magukról az egyenekről szól, hanem az ő kötelékeikről is – ez tehát egy rendszer, melyet külső hatások érnek, de a személyek egyúttal belső problémákkal is szembesülnek. Ezekről a rendszer valamennyi tagját érintő változásokról írt Haley 1973-ban, aki a családi életciklus fogalmát vezette be a folyamat egyes szakaszainak megkülönböztetése érdekében. A későbbiekben többféle felosztás született, említhetnénk például Hillt és Rodgerst vagy Eric Erikson-t is, ám ezek a modellek egyvalamiben abszolút közösek: mindegyik egy olyan folyamatot vázol, amelyben feszültségek keletkeznek, és ezeket az egyéneknek fel kell oldani annak érdekében, hogy az egyensúly ismét helyreállhasson. De milyen feszültségekről is van szó pontosan? A teljesség igénye nélkül a továbbiakban néhány jellemző példát mutatok be.

Ha a saját korosztályunkból indulunk ki, az önállóság útjára lépve például rögtön szembesülhetünk majd a munkavállalás nehézségeivel. A 2012. július-augusztusi KSH adatok szerint a munkanélküliek 20,1 százaléka a munkaerőpiacon csak kis létszámban jelenlévő 15–24 éves korosztályból kerül ki. A szülőktől való függetlenség kialakulásának fontos záloga az otthonteremtés, a lakásvásárlást azonban kevesen engedhetik meg maguknak, a családalapítás pedig további problémákba ütközhet, ha a fiatal felnőtt képtelen stabil pénzügyi

háttérrel létrehozni. A rendszerváltás óta egyébként megfigyelhető az a tendencia, hogy a gyermekvállalás időpontja a nők esetében egyre inkább kitolódik. Kapitány Balázs és Spéder Zsolt hatásvizsgálatukban arra a megállapításra jutottak, hogy a munkaerőpiaci helyzet és a pénzbeli családtámogatási rendszer is komoly hatással van

a családalapítási tervek megvalósítására. Mindez nemcsak a második vagy harmadik gyermek vállalásának esetleges elmaradását eredményezheti, hanem a demográfiai hatás

Nem mindegy, kivel nő fel

mellett élettani következményekkel is járhat, ugyanis a csecsemőhalandóság és a magzati veszteség kockázatát is jelentősen növeli az idősebb korban történő szülés.

Fontos, hogy az anyák munkaerőpiacra való visszajutása milyen hatással van a családok anyagi helyzetére. Az közgazdasági érvelésen túlmutató, komplex nézőpont szerint – bár hazánkban a gyermekes nők munkába állását a gazdaság élénkítése szempontjából szükséges és fontos segíteni – a körülményeket és lehetőségeket az élet minden területére kiterjedően kell mérlegelni. Ez alatt a segélyek és támogatások átgondolt, számos dimenziót figyelembe vevő rendszere mellett azt is tekintetbe kell venni, hogy a gyermekek életszínvonalának növekedésével vagy csökkenésével jár-e az esetleges állami beavatkozás.

Hogy ne csak a külső, de a belső feszültségről is szót ejt-

sünk, érdemes belegondolni, hogy az OECD 2007-es életminőség-felmérésének eredményei alapján a magyar családok tizenhat százaléka fokozott terhelésnek van kitéve, mert a családtagok mind munkahelyükön, mind otthon teljesíteni akarnak, ötvenegy százalékuk pedig arról számolt be, hogy a családtagok állandó időhiánnyal küzdenek. Bár népszerű, gyakran emlegetett frázis, hogy „*rohanó világban élünk*”, a számok alapján be kell vallanunk, hogy az ettől való félelem nem alaptalan: a *Családi együttélés* című, 2000-ben elváltak körében végzett kutatás szerint a leggyakoribb válási okok, illetve a döntésben szerepet játszó tényezők közül sok minden erre vezethető vissza. A nők legtöbbször a figyelmesség, a szeretet hiányát említik, ezt követik a házastárs alkoholproblémái, a hűtlenség vagy a társ új kapcsolata. Az alkoholproblémát leszámítva a férfiak is ezeket az okokat sorolják fel leggyakrabban, de nem ritka az sem, hogy a saját munkájuk általi túlterheltségük vagy munkaidejük beosztása is szerepet játszik az elhidegülésben.

A hagyományos családforma felbomlása és a válások számának növekedése trendnek nevezhető hazánkban. A válás már csak azért is komoly krízis egy család életében, mert – mint ahogyan azt *Földházi Erzsébet* erről szóló tanulmánya is írja – a felbomló házasságok mintegy hatvan százaléka egy vagy több kiskorú gyermeket nevelő szülőket érint.

Együttal tehát azt is figyelembe kell venni, hogy mindez milyen hatással van a kisgyermek későbbi életesélyeire. A TÁRKI *Magyar Háztartás Panel és Háztartási Monitor* vizsgálatának adatai szerint elmondható, hogy az egyszülős családban nevelkedő gyermekek szegénységi kockázata hazánkban több mint háromszorosa az átlagos szegénységi kockázatnak, ami véleményem szerint kétféle megközelítést eredményez. Mondhatjuk azt, hogy mindenképpen fenn kell tartani a látszatot, hogy a házasság működőképes intézmény, ezzel elvitatva az élettársi kapcsolat fontosságát, létjogosultságát, a csonka családban felnőtt gyermekeket „hibás döntések” eredményeként aposztrofálva, vagy pedig reagálhatunk rugalmasan a változásokra, beismerve, hogy a párkapcsolatok felbomlásának számos olyan oka lehet, amelyre a kormányzatnak és a társadalomnak együttesen kell reagálnia.

Vegyünk górcső alá még egy generációt: az idősebb korosztálynak gondot jelenthet egyrészt munkahelyük elvesztése, a különböző betegségek kialakulása, a kapcsolatban élők számára párjuk elvesztése, másrészt az otthonuk fenntartásával kapcsolatos kérdések, például a közüzemi számlákkal

való elmaradás, csak hogy néhány jellemző példát említsék. A munkahely megtartása azért is kulcsfontosságú, mert ha a társadalom aktív korosztályában lerövidül a munkával töltött időszak, az a nyugdíjrendszer – hazánkban egyébként is gondot jelentő – fenntarthatósági problémáihoz vezet. A több generációt magában foglaló háztartások aránya is csökkenő tendenciát mutat. A család megtartó ereje a külön élő idős-korúaknál kevésbé tud érvényesülni, ha nem számíthatnak ezáltal rokonaik, leszármazottaik segítő és gondozó tevékenységére. A nyugdíjasok társadalmi integrációját tehát mindenképpen elő kell segítenie mind a szociálpolitikának, mind a szociális segítő szakmának.

Összességében elmondható, hogy bár a kockázatok bármely életkorban fennállhatnak – és akad olyan is köztük, amelynek bekövetkezése elkerülhetetlen –, mivel a tapasztalatok azt mutatják, hogy minden mindennel összefügg, a családon belül kialakuló egyéb feszültségeket érdemes abban a kontextusban is megvizsgálni, hogy milyen, a társadalom egészét érintő változások indikálták azt.

Chani

Felhasznált irodalom:

- Bíró Sándor–Komlósi Piroska (szerk.) (1990): *Családterápiás olvasókönyv I.* Budapest: Mérei Ferenc Mentálhigiénés Szolgálat
- Földházi Erzsébet (2012): *Válás.* In: *Demográfiai Portré.* Budapest: KSH NKI
- Giczi Johanna–Sághi Gábor (szerk.) (2004): *Időskorúak Magyarországon.* Budapest: KSH
- Klinger András (2002): *A késői gyermekvállalás problémái.* In: Nagy Ildikó, Pongrácz Tiborné, Tóth István György (szerk.): *Szerepváltozások. Jelentés a nők és férfiak helyzetéről, 2001-2002.* Budapest: TÁRKI-Szociális és Családügyi Minisztérium
- KSH, *Foglalkoztatottság*, 2012. augusztus-októberi tájékoztató (ksh.hu – Utóljára tekintve: 2012.11.21.)
- KSH, *Munkanélküliség*, 2012. július-szeptemberi tájékoztató (ksh.hu – Utóljára tekintve: 2012.11.21.)
- Monostori Judit (2009): *Aktív korúak nyugdíjban. A korai nyugdíjazás jelensége és okai a rendszerváltás utáni évek Magyarországon.* Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem
- Monostori Judit (2012): *Nyugdíjrendszer, nyugdíjba vonulás.* In: *Demográfiai Portré.* Budapest: KSH NKI
- Surányi Éva (2010): *A gazdasági-társadalmi perspektíva: női munkavállalás, minőségi gyermekgondozás, termékenység.* In: Surányi Éva–Danis Ildikó–Herczog Mária (szerk.): *Családpolitika más-más szemmel - Eltérő nézőpontok, megközelítések, változó gyakorlatok a hazai és a nemzetközi családpolitikában.* Budapest: Gazdasági és Szociális Tanács

MEGDÖBBENÉS, BEILLESZKEDÉS, MEGSZOKÁS

A SZORGALMI IDŐSZAK KEZDETE OLDENBURGBAN

Mint azt az előző számban jeleztem, a szorgalmi időszak Németországban igen későn kezdődött, egészen pontosan október 22-én. E havi cikkemben egy kis ízelítőt kaptok az itteni oktatási rendszerből, az emberek mentálisáról és arról, hogy mivel lehet eltölteni a nem létező szabadidőt.

Október 4. hetében, egy szokatlanul napos reggelen kezdődött az egész. Egy előadásom volt, és két szemináriumom aznap, és nagyon izgatott voltam. Szerencsére majdnem minden flottul ment, értettem, hogy miről van szó, ráadásul az egyik órán még egy másik cserediákkal is összeháloztam. A hét további része is hihetetlenül gördülékenyen ment, minden tanár segítőkészen állt hozzám, bár egyesek sajnos nem voltak tisztában a követelményeimmel, azaz, hogy miből és mennyit kell teljesítenem ahhoz, hogy megkapjam a kreditjeimet.

Ez azért volt, mert itt a tanulmányok felépítése eltér a magyartól. Nemcsak önálló tárgyak vannak, hanem modulok, ami annyit tesz, hogy egy blokkba akár 2-3 óra is tartozhat, legyen az előadás vagy szeminárium. A modul természetesen csak akkor van teljesítve, ha minden tárgyból megvan a vizsga. A cserediákoknál ezt szerencsére nem veszik figyelembe, így nekünk csak „félkövetelményeink” vannak, de az is bőven sok. El is mondom, hogy miért.

Az előadás teljesítéséhez „csak” egy vizsgát kell megírni, természetesen nem feleletválasztókat, ez csak otthon szokás. Külön kérésre szóbelizni is lehet, én is ezzel a lehetőséggel fogok élni, mert így legalább van esélyem arra, hogy átmenjek. A szeminárium már egy egészen más kérdés, itt nem elég 2 oldal a boldogsághoz. Írni kell egy esszét (általában 5-10 oldal terjedelemben), tartani kell egy kiselőadást, valamint csoportos projekt munkát kell végezni, és ezt a félév végén prezentálni. És akkor képzeljétek el, hogy van 4 szemináriumom!

Persze szerencsére nem csak az egyetem körül forog az élet. Egyrészt elkezdtem dolgozni, hogy legyen egy kis kiegészítés az ösztöndíj mellé, másrészt néhanapján vannak szervezett programjaink is. Mivel Oldenburg nem nagy város, nem olyan élénk az Erasmus-os nyüzsgés, nincsenek „Exchange-Party”-k, csak egyszerű és szűk körű programok. Nagyjából 100 cserediák van itt az őszi félévben, akik 4-5 különböző helyen vannak elszállásolva, és persze vagyunk még mi, akik privát úton jutottunk lakáshoz. Így például én csak 10-15 fővel tartom szorosabban a kapcsolatot, akiknek a fele az ISO-nál (International Student Office) programszervező. Ennek megvannak az előnyei: mindig frissen informálnak a

programokról, és ha egy betelt programban üresedés van, nekünk szólnak először.

Bár elég zsúfoltak a napjaim, nagyon élvezem az ittlétet. Minden este hulla fáradtak vagyunk, de akkor is főzünk valamit közösen, vagy meg-

iszunk egy sört és megnézünk egy filmet. Nekem szerencsém van, 3 percre a lakásomtól van egy kollégium, és ott lakik egy másik magyar lány, aki Erdélyből érkezett. Szerencsére nagyon jól kijövünk, és sikeresen összeszedtünk magunk mellé még egy finn fiút, így tökéletes hármast alkotunk. Délelőtt általában könyvtárazunk, utána óráink vannak, este pedig szinte mindig együtt vagyunk a koliban. Hétfőnként például már tradíció, hogy „moziestre” megyünk a bentlakás kocsmajába. Nagyon szuper, mindig idei filmeket vetítenek, úgyhogy egy rossz szavam nincs a kínálatra.

Tulajdonképp semmire nincs, talán kivéve a helyi férfiakra. Nem, nem, semmi bajom nincs velük, csak olyan furcsák. Nem mindegyik magas, szőke, kék szemű, ahogy azt mi otthon elképzeltük. De még ha csak ez lenne a családás oka! Itt minden fiú, hogy is mondjam... *divatmajom*. A sapkát órán sem veszik le, a hipszter-szemüveg mögött meg ki tudja, mi rejlik...

De a lányoknál sincs másképp, ők is nagyon extrémén tudnak néha kinézni. Itt nem igazán érződik a gazdasági krízis, mindenki orra-szájba vásárol, és turkálóról még sosem hallottak. Borzasztó lehet úgy élni, hogy mindened megvan, és pontosan ugyanúgy néz ki minden második ember, legyen az lány vagy fiú. Egy átlagos észak-német körülbelül így néz ki alulról fölfelé: bakancs, csónaci, *North Face* vagy *Jack Wolfskin* dzseki, körsál, hipszter-szemüveg és sapka. És akkor képzeljük el, hogy ez fiú is lehet, meg lány is! Szerintem nagyon vicces, az egyetlen, amin nem nevetek, hogy én is kezdem azt érezni, hogy így kell kinézni. Ez a konzumorientált világ nem a magyar pénztárcánál való, úgyhogy a beolvadási kényszernek ellen kell állni.

Összességében egyébként szerencsére már minden függőben lévő ügyem (az ösztöndíj, a lakás és a munka) megoldódott, szóval most már lehet a tanulmányokra, az új kis életre koncentrálni, némileg világot (de legalábbis Európát) látni és új barátságokat kötni.

Két hét múlva például Amszterdamba utazom egy csoporttársamhoz, aki szintén Erasmuson van, valamint az ünnepeket is Németországban töltöm, így a következő alkalomra is akad mesélnivaló.

Liebe Grüße!

Zazi

ERASMUS update – h og y ne h og y le m ar ad j!

Csehország, Németország, Szlovákia, Spanyolország, Olaszország, Lengyelország, és még sorolhatnám, hogy a TÁTK-ról hova lehet jelentkezni Erasmus ösztöndíjra. A lista közel sem teljes, de mivel szakonként változik a célszágok halmaza, egyszerűbb, ha kikeresitek a sajátotoknak megfelelőket.

Mivel lassan közeleg a jelentkezési időszak (február végére várható), töltsétek le az ELTE honlapjáról az intézményi megállapodások listáját (www.elte.hu/erasmus/intmegall), és állítsatok sorrendet, először a fejetekben. Keressetek rá a külföldi egyetemekre, a legszimpatikusabbaknál töltsétek le a tanegység listát, ugyanis az egyik dokumentum, amit a jelentkezéskor be kell adni, az a tanulmányi terv, amiben leírod, miért szeretnél oda menni, ahova, és milyen tárgyakat szeretnél ott elvégezni. Három helyre jelentkezhetek, ahol a sorrend is számít – mint a felsőoktatási jelentkezési lapon. Minden jelentkezési ponthoz külön tanulmányi tervet kell írni. Ezen kívül be kell adnod az önéletrajzodat, a legalább középfokú nyelvvizsgádat igazoló papírt, illetve ha csináltál valami extrát is az eddigi egyetemi éveid alatt, akkor azt is írd le és add be. Az alap az, hogy mindezt magyarul és angolul kell megtennetek, de számítsatok arra, hogy lehet, hogy a célszág egyeteme kéri az adott nyelven is a jelentkezési papírokat (pl. Németországban szokták németül is kérni).

Az Erasmus alapvető infóit biztosan kívülről tudjátok már, de néha fel kell frissíteni az emlékeket: az ösztöndíj fél évre szól (ez általában 4-5 hónap), de meg lehet hosszabbítani, azzal a feltétellel, hogy már nem jár pénz érte. Sajnos az ösztöndíj nem fedezi a kint lét teljes költségét, úgyhogy érdemes spórolni, illetve majd kint valamilyen munka után nézni.

Az ELTE minden karon szervez tájékoztató programot, ERASMUS7 néven, ahol kérdezhetek a jelentkezés menetéről, illetve élménybeszámolókat is hallhattok a már külföldöt járt szaktársaktól. Ez tavaly február közepére esett, figyeljétek a Facebook-ot és a Heti hétfői hírlevelet. Kalandra fel!

Boda Daniella

A SZERZŐ HALÁLA

MICHEL HOUELLEBECQ: A TÉRKÉP ÉS A TÁJ (MAGVETŐ, 2011)

Aki olvasott már néhány bekezdés Houellebecq-et, tudja, nincs az a szokatlan vagy kényes téma, ami kibújhatna a francia író mindent regisztráló tekintete alól. A térkép és a táj című művében maga Houellebecq is felbukkan, először mint egy kiállítási katalógus megszövegezője, majd mint egy különösen brutális bűntény áldozata. A szerző halálán keresztül a kortárs képzőművészet satirikus látletele bontakozik ki.

A regény központjában Jed Martin fiktív képzőművész életműve áll, amely „a világ kézműves termékeinek szisztematikus számbavételével” indul a főiskolán, és „a növényvilág teljes győzelmével” ér véget Jed vidéki birtokán. A világtól elzártan élő művész utolsó tíz évében nap mint nap videófelvételeket készít az őt körülvevő természetről, a technológiai fejlődés legfrissebb vívmányairól, illetve azok fotóiról, akik egykor jelentettek valamit számára. A videogramok egymásra kopírozásával létrejövő film nem más, mint az ipari tárgyak és az emberek lassú belefulladása a növényzetbe.

A fiatal Jed Martin alkotásai e kései művekhez képest bizakodóbbak, ha tetszik naivabbak (vagy másként naivak). A főiskola elvégzése után egy ideig kereskedelmi célú tárgyfotozással is foglalkozó Jed Michelin autóstérképekről készített szuperközelikkel kerül be a tulajdonképpeni művészvilágba,

majd a festészethez való visszatérés, az *Egyszerű mesterségek* és a *Vállalatszerkezetek* sorozatok teszik világhírűvé. E sorozatok olyan képeket foglalnak magukba, mint a *Ferdinand Desroches*, *lómészáros*, az *Aimée*, *escort-girl* vagy a rekord áron elkelt *Bill Gates* és *Steve Jobs* az informatika jövőjéről beszélget. *Houellebecq* is a mesterségek-

sorozat tájkán lép be a történetbe, az ő feladata lesz a kiállítási katalógus megírása, Martin életművének első tudományos igényű interpretációja; és ő lesz a modellje a *Michel Houellebecq*, író című festménynek is.

A művészet értelmezőjének szerepe kiemelten fontos a regényben, már csak azért is, mert Jed Martin nem tartozik a kifejezetten öntudatos alkotók közé. Kritikusokkal való találkozásait sokkal inkább a hallgatag beletörődés, az Arany János-i „gondolta a fene”

A térkép érdekesebb

jellemzi, mint egy határozott művészi világlátás képviselője. Martin meglehetősen üresfejűnek is tűnik, bár tanulmányai során komoly műveltséget szerzett, felnőtt életében elsősorban tévénezőként és vásárlóként határozza meg magát. „Az ő szemében az, hogy művész valaki, elsősorban az alávetettség jelenti. A művész rejtelmes, váratlanul felbukkanó sugallatok rabszolgája, ezeket a sugallatokat jobb híján és vallásos hit hiányában intuíciónak lehetne nevezni; üzenetek ezek, amelyek azonban határozott, kategorikus parancsokat közvetítenek a művész felé, és szóba sem jöhet, hogy kivonja magát alóluk” – olvashatjuk Jed művészetfelfogását, ami távol esik mind a romantikus zsenikultuszról, mind az avantgárd újító mítoszától.

Jed Martin a kapitalizmus művésze. És nemcsak abban az értelemben, hogy művei a kapitalista társadalom termékeit és folyamatait képezik le, hanem abban a tágabb értelemben is, hogy a kortárs művészeti térben elfoglalt helyét teljes mértékben a piac határozza meg. Megfelelő kapcsolatok, jó családi háttér, egy rámenős sajtós és egy adag szerencse – nyájából ezek szükségesek Jed befutásához. A sikerhez kellenek a francia kritikusok „ájtatos hülyeségei”, az, hogy a Michelin cég profitábilis vállalkozást lásson a térképeiből készült műalkotásokban, és tulajdonképpen ehhez kell *Michel Houellebecq* neve is a kiállítás katalógusában. A művész értékelése itt nem annyira a műveken múlik, hanem azokon az emberi – esetünkben kapitalista – viszonyokon, melyek a művészeti mezőt alkotják. De nem csak a művészet forog a pénz körül, az ezúttal szokatlanul háttérbe szorított szexualitás és a barátságok is a kapitalista logika alá rendelődnék, sőt, Jed apjának történetén keresztül Houellebecq még a halál iparágá válásáról is megemlékezik.

A regény harmadik fejezete – az *Houellebecq-gyilkosság*

ügyében indult nyomozás elbeszélése – élesen megszakítja az addigi narratívát, Jed Martinnal hosszú fejezeteken keresztül nem találkozunk az olvasó. Tarthatnánk ezt a részt a francia sajtó felé tett öncélú gesztusnak vagy a „szerző halála” motívum didaktikus megjelenítésének is, azt azonban látnunk kell, hogy a kapitalizmus felvázolt kritikájába tökéletesen illeszkedik *Jasselin felügyelő* fő tézise, miszerint végső soron minden bűntény indítéka a nyereségvágy. Meg aztán társadalmunk eltárgyasító erőit is megkapó szemléletes-séggel demonstrálja a rendőri tevékenység, legyen itt elég egyetlen kiragadott idézet. „Én értek az emberekhez”, mondta egyszer Khoury, ugyanazzal a hangsúllyal, mintha azt mondaná: „Én értek a macskákhoz” vagy „Én értek a számítógéphez.”

A szerző, ereje teljében

Lehet ellenszenvesnek nevezni azt az elképzelést, hogy a kapitalizmus kritikáját nem a kisemimizett milliók életén, hanem a felső-középosztály kívülről, a művészek – *Jed Martin és Michel Houellebecq* – tragédiáján keresztül fejt ki a regény. Azal azonban aligha vitatkozhatunk, hogy az emberi és művészi ambíciók egyidejű kiürülését és ellehetetlenülését ismét szórakoztató és továbbgondolásra készítő módon ábrázolta a francia író. „Egy képet – mondta Houellebecq elgondolkodva. – Mindenesetre van elég falam, ahová felakaszthatom. Ez az, ami van az életben: falak.”

És mégis – a növényvilág elkerülhetetlen győzelme ellenére is – az ember alkotta térkép mindig érdekesebb, mint a neutrális, társadalmi viszonyoktól mentes táj. Nem véletlenül szól előbbiről ez a könyv is. *Michel Houellebecq* új regénye 2010-ben elnyerte a *Goncourt-díjat*, a legrangosabb francia irodalmi elismerést. A kortárs művészvilág iránt kicsit is érdeklődőknek kötelező olvasmány, a többieknek erősen ajánlott.

Sid

AZ UNIVERZUM DOKTORA

1963 novemberében adták le az első Doctor Who (magyarul Ki vagy, Doki?) részt a BBC-n. Ennek lassan 50 éve, így a 2013-as esztendő a jubileum körül forog majd, amelyre a sorozatban érintettek többsége lázasan készül – már csak emiatt sem lehet vége a világnak 2012 decemberében!

A főszereplő a Doktor. Milyen doktor? Az nem valami cím egy ember neve előtt? Igen, de nem. Ez igazából egy álnév, melyet a fő karakter szülőbolygója, *Gallifery* hagyományai szerint

választott magának. Ezt az univerzum később elfogadta, és széles körben így volt ismert. A név átvitt jelentése gyógyító, bölcs, az ember, aki jobbá tesz másokat, valamint a hatalmas harcos, aki jó részt az erőszakmentes konfliktusmegoldás híve.

Ő azonban csak simán a Doktor, egy *Idő Lord* egy időgépet, melynek neve a TARDIS (Time And Relative Dimension In Space), amelyet saját bevallása szerint „*kölcsönvett, és még*

mindig nem vitt vissza”. A TARDIS kívülről egy 60-as évekbeli kék, rendőrségi telefonfülkére hasonlít – a sorozat elején a Kaméleon Áramköre beragadt, így az már nem tudja ellátni alapvető feladatát, vagyis az időgép már nem tud beleolvadni a környezetébe.

Fő jellemzői, hogy nagyobb belülről, mint ahogy kívülről látszik, illetve elég kezelhetetlen, így odaviszi a Doktort, ahova menni kell, és nem oda, ahova szeretne. Jellemző még a TARDIS-ra az is, hogy szinte minden második részben eltűnik, ellopják, lezuhan, használhatatlanná válik, satöbbi.

A TARDIS-on túl van a Doktornak egy *szónikus csavarhúzója* is, amely a legtöbbször kihúzza őt a pácból. Ha már bajoknál tartunk, a főszereplőt akár Bajhozónak is nevezhetnénk, ugyanis utazásai során térben és időben is rengeteg különleges helyzetbe keveredik. Nem könnyű egy élet az övé, lévén ő az utolsó Idő Lord, mivel népe elpusztult a Nagy Időháborúban a *Dalek*ek ellen, akik az univerzum legrettegettebb lényei. Őket gyűlöletre és pusztításra programozták, és nem mellesleg úgy néznek ki, mintha fém sószórók lennének. Szerencsére nem

és vezető producere, *Steven Moffat* természetéhez híven nem sokat árul el, csupán annyit ígér, hogy senki nem fog csalódni.

Mivel a Doktor saját bolygója is megsemmisült az előbb említett háborúban, az első Doktor nagy érdeklődéssel tekintett a Föld és az emberek felé, ahol először a harmadik reinkarnációjában töltötte a száműzetését. Azonban a későbbiek során a Föld és az emberek védelmezőjének is tekintették őt, ugyanis egészen az ókortól kezdve próbálja megvédeni a bolygót azoktól a földönkívüli betolakodóktól, akik el akarják pusztítani és gyarmatosítani akarják azt, illetve akiknek céljuk, hogy rabszolgasorba állítsák az embereket.

A Doktor hozzáállásbeli változása, vagyis az egyre nagyobb kötődés az ember útítársainak köszönhető, akiket különböző, de mindenképpen pozitív érzelmek fűznek a sorozat főszereplőjéhez, és akik nagyban meghatározzák a cselekmények folyamatát, a Doktor személyiségét, és akik mindig segítenek a bajban. Azonban sajnos előbb vagy utóbb minden útítárs eltűnik a Doktor életéből, és ő megint egyedül marad. A legutolsó *Doctor Who* rész egy óriás cliffhangerrel ért véget, így sok találgatás folyik arról, hogy mégis hogyan folytatódik a sorozat. Arról, hogy a Doktor útítársai visszatérnek-e valamilyen módon, még mindig nincs semmi konkrét hír, mint ahogy arról sem, hogy a főbb ellenségei milyen formában fognak megjelenni.

Megnyugtatóan azonban annyit tudok mondani, hogy bízni kell abban, hogy miután ez a sorozat képes volt 50 éven keresztül több milliónyi embert a képernyők előtt tartani és lebilincselni, nem lesz okunk panaszra, hiszen a híresztelések szerint ez az évforduló a nosztalgia jegyében fog telni.

A doktorok egy térben és időben

kell aggódnunk, hogy a Doktor hamar feldobja a pacskert, ugyanis a sorozat már a 11. főszereplőjét fogyasztja, köszönhetően annak a ténynek, hogy az Idő Urak és Hölgyek tudnak regenerálódni, tehát az ember lényege megmarad, csak a külső borítása változik. Sokan töprengenek azon, hogy az 50. évforduló alkalmából számíthatnak-e a rajongók egy multi-Doktor részre, azonban a show jelenlegi fő forgatókönyvírója

Szasza